

ARTUR SILVESTRI

GENIUS LOCI

Fabula Căii Singuratice

La fable de la voie solitaire

The fable of the Lone Path

Fabeln der Einsamweg

La fábula de la Via Solitaria

La favola della via solitaria

 KOGAION
EDITIONS

KOGAÏON EDITIONS

Division de **CASA GROUP OF COMPANIES**

ISBN: 973-87432-4-9

62, str. Școala Herăstrău, code - 014153

București, România

Tel/fax: 0040-21-317.01.14

e-mail: kogaion.editions@gmail.com

Fabula Căii Singuratice. Elemente de „istorie culturală apocrifă“	3
La fable de la voie solitaire. Quelques éléments d'histoire culturelle apocryphe	11
The fable of the Lone Path. Elements of „apocrypha cultural history“	19
Fabeln der Einsamweg. Elementen der „Apokryph-kulturellen Geschichte“	27
La fábula de la Vía Solitaria. Elementos de „historia cultural apócrifa“	35
La favola della via solitaria. Elementi di „storia culturale apocrifă“	44
Curriculum vitae	53

Layout: eng. **Diana Șuică**
Achévé d'imprimer: **2006**
Vega Prod SRL, Buzău, Roumanie

Fabula Căii Singuratice

Elemente de „istorie culturală apocrifă”

Către sfârșitul anului 2004, m-am gândit să adun mai multe cercetări alcătuite cu multă vreme în urmă și, astfel, să constituie un fel de prolegomenă la niște posibile „elemente de istorie culturală apocrifă”. Rostul acestei întreprinderi nu era acela de a completa cu încă un titlu o bibliografie savantă care este suficient de reprezentativă ci mai degrabă să arăt **un mod de a vedea** misterul supraviețuirii unor culturi care, într-o lume ce ar putea să devină, mâine, dezgustător de uniformă, afirmă încă dreptul la diversitate, răspunsul autohton, interogația specifică. Prin natura preocupărilor mele preponderente, era inevitabil să expun aici „cazul românesc” dar, în același timp, mi-am dat seama că acesta ar putea deveni un model și un exemplu de metodă posibilă când se studiază orice cultură din „Tiers-Monde”. Astfel încât, **mutatis mutandi**, aceste principii pot fi inteligibile și, poate, ajută la constituirea unor soluții posibile deopotrivă la București, Montevideo, Tunis ori Delhi, adică oriunde mecanismele evocate aici se regăsesc în diferite proporții.

Studiile care formează acea mică sinteză de istorie culturală au fost scrise și publicate între 1984 și 1989, în limba franceză, în România și descriu câteva „ore astrale” de literatură la Dunărea de Jos (“protoromânii”, „Renașterea isihastă” a veacului XIV, „Brâncovenismul” literar și „începutul Reconquistei” profetice). Ele constituie fragmente dintr-o cercetare de dimensiuni mai mari, dar, în sine, au o anumită autonomie și o existență de sine-stătătoare. În două dintre cazuri sunt chiar primele (și, deocamdată, singurele) tentative de sinteză istoriografică „de perioadă definită” și au, în consecință, calitatea de „operă de pionierat”. Eruditul român va observa unde sunt continuate concluziile altor savanți și în ce măsură acestea sunt dezvoltate ori chiar depășite. Pentru savantul străin, astfel de teme reprezintă, cu siguranță, o curiozitate. Această posibilă atitudine stupefiată se datorează, întâi de toate, metodei. Am încercat, aici, să elimin „cronologia universalistă” și „periodizarea canonică” stabilită de cele mai multe din „istoriile diverselor literaturi”, (de regulă, cele europene) și utilizată, printr-o extensiune, adeseori nepotrivită, în cazul tuturor istoriilor literare.

Opinia mea este că, în materie de anumite literaturi (cum ar fi, de pildă, literatura italiană sau franceză), înlănțuirea de „Ev Mediu, Umanism, Renaștere, Baroc și Manierism, Clasicism. Enciclopedism, Romantism și Risorgimento” etc. se recomandă fiindcă aceasta a și fost constatată, cu probe clare, în evoluția regională. „Extrapolarea” nu este, însă, o soluție deoarece, în alte regiuni, inclusiv europene, cronologia faptelor, ideologiile, tipul de creație și, deci, o tradiție locală constituită și activă diferă de model și reclamă o cu totul altă periodizare, având o notă de specific și chiar de „localism”. Pentru a putea exemplifica, am ales patru epoci ale literaturii române, destul de diferite de procesele întâlnite, în stricta contemporaneitate, în literatura franceză și, în general, vest-europeană.

Un alt motiv de stupefacție îl constituie **substanța culturală propriu-zisă**.

Împrejurările că în Occident nu întâlnim o tradiție bizantină – deci creștin-ortodoxă – cunoscând fluxuri și refluxuri la nivelul vizibilității, dar constantă în straturile profunde și chiar într-un fel de Tradiție cu puternic conținut local – „face diferența” și, măcar din acest motiv, ar merita o examinare serioasă. Apar nu numai tendințe și opere distincte și originale, prin însuși **spațiul necontaminat**, ci și curente literare cu specific cert, cum ar fi „brâncovenismul” (între 1690-1725). Însuși Romantismul mesianic, local, își extrage substanța din epoca anterioară (sec. XVIII) de **recesiune în manuscris și cultură de mănăstire** în chiar timpul Enciclopediei franceze.

Energia sublunară, secretă, ale cărei rețele misterioase am căutat să le identific și să le probez, se explică, într-o bună măsură, prin contribuția creștinismului ortodox, prin materia aparent bizantină dar originală, căci, indiferent dacă Bizanțul exista ori se prăbușise, ca metropolă ori simbol, duhul lui căpătase con-substanțialitate în acest spațiu de **Limes**, pe care l-am putea denumi un „Bizanț paralel”.

Dar, la drept vorbind, nu doar „bizantinitatea” trebuie accentuată și valorificată în această materie. Ea reprezintă **noțiunea recognoscibilă** dar foarte parțială a unei substanțe care, în specificul ei cu extensiune ce nu se cuprinde decât prea puțin în acest conținut, abia dacă o înglobează printr-un gen de similitudine de origină comună ori prin înrudire și conjuncție de substraturi ce se întrevăd astăzi cu greu. Mai jos decât acest strat istoric, ce desemnează, totuși, un nucleu de europenitate (care, odată cu Renașterea impulsionată de cărturarii fugiți din Constantinople, se revelează și va

modela) se află un zăcămînt indistinct dar viu și pulsatoriu, un „ceva“ misterios care iradiază și orînduiește, adeseori fără o explicație imediată, fenomene ce par ne-canonice și poate chiar necomparabile.

Noi, de fapt, venim de demult și sîntem vechi, atît de vechi încît, nu o dată, nici măcar nu ne mai putem identifica rădăcinile care se văd cu greu ori ne scapă chiar, fără să ne dăm seama în imediat, vederii prea grăbite ori încetșoșate.

Totul începe cu un mister. Pe la anul 3500 î.Hr., la răsărit de Munții Carpați, ori poate chiar și mai dincoace de ei, se potrivise să se așeze un popor straniu ce a lăsat o urmă neverosimilă și a putut exprima o cultură de o coerență ce aparține miracolului. Nimic din gîndul lui neobișnuit nu se păstră prin cuvinte dar, privindu-i înfăptuirea, înțelegem aproape tot din ceea ce închipuise. Era un popor muzical, magic, organizat într-un fel de comuniune ritualică, încrezător în veșnicia sufletului, simțind în măsuri ritualice și în timpuri ce trec unul din altul, șerpuint dincolo de clipă într-un infinit ce se întoarce, se reia și se re-compune fără a-și consuma, prin ardere în contingent, materia enigmatică.

Sîntem în **spațiul fenomenului horal**, într-o lume ce nu se poate denumi și, pe care, în absența altei identități, n-am putut-o chema altfel decît **Cucuteni**. Dar, la o vreme, și după multe secole al căror șir nu se mai știe, acești **cucutenieni** par a dispărea din istorie ca și cum s-ar fi ridicat în aer și în urma lor rămîne, în straturile de săpătură arheologică, doar urmă groasă de incendiu și prăpăd și, ceva mai sus, o linie de ceramică neagră, opacă, aparținînd înlocuitorului mai grosolan și utilitarist.

Sînt unii care cred că în rămășițele de oale ce se vor afla către apusul Chinei în tocmai acele vremi cînd, aici, „cucutenienii“ par a se fi ridicat la cer, s-ar recunoaște linia lor muzicală și însetată de infinit și, deopotrivă, comuniunea de „horă“ ce se observase în Munții Carpați. Dar indiferent dacă aceasta este împlinire, iluzie ori migrație, rămîne evident episodul ce pare a căpăta, la noi, caracter de simbol și chiar devine **stereotip de viață istorică**.

Fiindcă, la fel ca și atunci, ori de cîte ori aici se agregă ori se încearcă a se agrega o civilizație superioară ori chiar se exprimă și se definește, urmează fractura, incidentalul rău, piaza-rea și negația ce ni se pare că este capabilă să culce totul la pămînt și chiar să și facă „una cu pămîntul“ tot ce se înfăptuise prin efort ori miracol. Apare, deci, **blestemul intreruperilor brutale**, ce ne-ar obliga să luăm totul de la capăt și să ne încercăm a face încă o dată ceea

ce se mai făcuse ori chiar de a ne re-defini altfel decît fusesem, căutîndu-ne a ne afla idealitatea ce nu înțelegem și nu sîntem capabili a o pune în lucrare vădită, traducînd-o din **virtual în act**. Și, cu toate acestea, **viziunea catastrofistă** asupra noastră, ce confundă episoadele superficiale cu modificările de substanță medulară, trebuie respinsă și nu doar corectată căci, de fapt, privind totul **din-lăuntru**, iar nu din exteriorul de înșiruire de clipe rapsodice, nici măcar nu se confirmă. Altfel nu s-ar putea explica ceea ce îndeobște nici nu se observă deși, către anul 800 î.Hr. „Scitul” Anacharsis din Carpați scoborî în Grecia contemporană și povățuiește, cu profunzime de înțelept din ale cărui gînduri se păstrară destule, pe locuitorii cetăților ce vor da, mai apoi, pe Solon și pe Socrate, pe Anaxagoras și pe Thales din Milet.

În această lume unde se închipuia că își purtase pașii Orfeu cel care, cu muzica lui, făcea pietrele să se ridice de la pămînt, „agatiștii își cîntau legile lor” hiperboreene iar către anul 700 î.Hr. apăru, ca prin miracol, un legiuitor de munte a cărui Predanie ade-seori nu o înțelegem deși se păstrează și „lucrează”. Acest Zalmoxis care zice-se că s-ar fi înțeleptit prin călătorie în Egipt și ucenicind la Pitagora (legendă „creolă”, exprimînd **schema culturii prin difuziune**, la drept vorbind) se ivise fără aparentă preistorie precum marii predicatori deși, fără de îndoială, nu ieșise din goluri. Sîntem deodată în **lumea zalmoxismului**, ce desemnează, deopotrivă, un gen insondabil de atitudine sapiențială, model antropologic spiritualist, comuniune în cerc închis și inițiatic, ritualistică avînd sens cosmo-logic și metodă de conservare, într-un cuvînt religie. Povețele lui, ce nu s-au excerptat precum s-a făcut însă cu gîndurile lui Pitagora păstrate în fragmente, există totuși și, cînd se vor curăța de impuritățile de transmisiune apocrifă și de coruptelă, vor arăta o filosofie articulată ce păstrează mult din ceea ce presimțim că ar fi comunicat „cucutenienii” și s-ar fi conservat pe căile enigmei ocolite. O înțelepciune care, depunîndu-se în organizări de eremiți pe Muntele Sacru, se traduce în instituții „vegetale”, in-vertebrate la lumina istoriei dar care explică deopotrivă apologurile lui Dromichete și fabula lui Scorillo, prestigiul lui Deceneu, monahismul secret din Întorsura Carpaților și mai apoi din mileniul așa-zis „mut”, făcînd creștinismul posibil în forme care, păstrînd materia getică, vor fi socotite ortodoxe și, de fapt, așa vor fi fiind cîtă vreme cîntarea în biserică și comunicarea prin muzică vor fi consacrate la Dunărea de Jos cu episcopul Niceta de Remesiana autorul imnului „Te Deum laudamus”.

Cît și în ce fel se țin deoparte de contingentul stricător **zalmoxis-mul getic** este cu neputință a se identifica dar atîta vreme cît, nu prea cu mult înainte de 1900, încă se vorbea în Moldova despre „solomonarii” care, contemporani secreți și inițiați, repetau gesturi de ritual pe care țărani le evocau cu sfială dar le comunicase, cu aproape două milenii și jumătate mai înainte, și Herodot, persistența pare în afară de orice îndoială. Sîntem într-o lume de **continuitate sub-lunară, poate eretică** și, în orice caz apocrită, dar confirmată prin efecte.

Astfel încep să se întrevadă marile rețele aproape nevăzute de tradiție sapiențială și de transmisiune prin oralitate în locuri ce par a fi (și, uneori, chiar și sînt) în afara timpului, aparținînd, la drept vorbind, unei istorii în negativ, în impalpabil, indiferentă la înlănțuirea de suprafețe raționale și futile.

Este spațiul unde aflăm pe Sf. Nicodim de la Tismana (în veacul XIV) pe Daniil Sihastrul – povățuitorul lui Ștefan cel Mare, înainte de anul 1500, și pe Grigorie Roșca, mitropolitul din veacul XVI, pe Paisie Velicikovski în contemporaneitatea Enciclopediei franceze, pe Hasdeu, pe Vasile Pârvan și pe Nicolae Iorga, în vremurile mai apropiate de noi, în clipa istorică ce ne precede. Și, toate acestea, izvorînd dintr-un lung **ciclu homeric**, de cultură vorbită și comunicată poate nu doar prin cuvînt ci și printr-un fel de muzică pedagogică în ceea ce, înainte de jumătatea secolului XX, Lucian Blaga denumise „spațiul mioritic”, un **loc consacrat**, unde, în in-temporal, se depun toate formulele pulsatorii ce articulează un spirit ce nu are nevoie de recunoaștere extranee pentru a exista.

Stăruința acestui strat fundamental este impresionantă iar puterea de a se regenera impune și arată, poate, un secret ce încă nu s-a deslușit. De aici, ca dintr-un lujer de crin de o uimitoare puritate, ieși – către sfîrșitul veacului XIX, într-o vreme cînd toate păreau că se vor putea rîndui aici mai sistematic decît fusese cu putință mai înainte – Mihai Eminescu, mitul literar eponim și, poate, dacă ar fi avut un alt soroc decît cel pe care îl primise, eroul fondator. Și, odată, cu el, **eminescianitatea**, adică drama existențială, interpretul metafizic căruia „tot Românul plînsu-i-s-a”.

Sînt unii care înțeleg prin aceasta doar reacțiune și, deci, atitudine de autohton ce răspunde, în măsuri abisale, Imperiilor ce se întîlnesc **pe-deasupra-lui** și produc mișcări de scoarță telurică neprevăzute, asemănătoare marilor ciocniri de plăci tectonice; dar această concluzie, deși este adevărată, nu-i completă. La drept vorbind, **emi-**

nescianitate este ideea ce nutrește Omul Locului în a se exprima după cum „îi este felul“, adică în Tradiția atît de inerentă ce îl definește încît orice corecție, modificare și abatere nu i se arată decît ca o denaturare și o „desfacere-de-piele“ făcută cu sălbăticie și din rațiune inutilă.

Această ilustrează, oricît nu am observa hotărît, un grad de **universalitate în reacțiune** ce se întîlnește deopotrivă în vremea Perșilor, a lui Alexandru Macedon, a Romei Cezarilor și a Cezarilor moderni, ce fondară imperii tradiționale, clasice deci, ori contractuale. Și, deopotrivă, nu are determinație în spațiu și timp, căci, în felurite proporții, se întîlnește ori de cîte ori ființa sedentară se trezește năpăstuită de venetic și decăzută din condiția ei liberă, de stăpîn al locului ce i s-a dat de către Zeul lui.

De aci, din această conjuncție de realități ce sînt incompatibile, vin despărțămintele esențiale: **cele două istorii** („istoria ocupantului“, ce se scrie cu mit justificativ, și „istoria autohtonului“, ce își întreține, adesea fără a se declara, propriul pantheon); „cele două culturi“, în fine, „cele două reprezentări despre lume“. Oricît ni s-ar părea de neobișnuită, schema se repetă în felul unui scenariu mitic și păstrează într-însa ceva de dramă religioasă, asemeni unui fel de blestem antropologic. Pe această pînză epică misterioasă, apare adeseori, și aproape pretutindeni, Reconquista, voința de a recuceri Țara Pierdută, cu toate mecanismele ei ce se extrag din experiențele verificate.

Însă aici, sîntem în marele teatru shakespeareian, de episoade sîngeroase și de uriașe mașinării necruțătoare. La Români, acestea înseamnă Sfinții Predicatori Sofronie de la Cioara și Visarion Sarai, prinși în Transilvania veacului „iluminist“ și zvîrliți în temniță și uciși, Horea tras pe roată (în veacul XVIII), Tudor Vladimirescu, la 1821, ucis și aruncat într-o fîntînă, istoricul profetic Nicolae Bălcescu exilat și cu osemintele risipite, după 1850, în cimitirul săracilor din Palermo, Eminescu hărțuit și înnebunit (la 1883), Nicolae Iorga, asasinat la 1940, Ion Antonescu judecat de năvălitor, împușcat și rămas fără mormînt. Un fel de **tradiție a cenotafului** (a mormîntului simbolic) impune prin simbolul distrucției universale și al ștergerii oricărei urme spre a nu se mai cunoaște și a nu se evoca. Și, cu toate acestea, oricît ar fi de puternică această conjurație magică, ceva o poate împiedica dacă înțelegem cu o mai mare penetrație **fabula căii singuraticice**. Iată-o expusă aici, în cîteva trăsături sumare.

Pe la anul 520 d.Hr., cîțiva cărturari din „Scythia Minor“ (adică din Dobrogea românească de azi), veniră din Pontul Stîng la Constantinopole și, mai apoi, la Roma spre a propune soluția lor pentru dezlegarea polemicii de doctrină creștină privitoare la monofizitism. Li se spusese „Călugării Sciți“ iar punctul lor de vedere trebuie să fi constituit o perspectivă neobișnuită care nu se înțelege și nu fuse adoptată oficial, în cele din urmă.

Totuși, în mod tacit i se putură afla urme în concluzia canonică unde poate că, fără să se declare, i se găsisse rost și valori. Dar episodul merită evocat fiindcă ilustrează un stereotip și chiar un scenariu cu tîlc secret. Această clipă fastă, o clipă de inspirație colectivă, de fapt, poartă într-însă ceva simbolic și se va repeta în forme diferite și, uneori chiar, cu o permeabilitate mai mare decît în acel veac îndepărtat. O vedem repetată în corespondența Sfîntului Nicodim de la Tismana, cu patriarhul Eftimie de Tîrnovo, privind îngerii înfățișați de Dionisie Areopagitul; în epistola de îndreptare ce îi trimite Sf. Vasile de la Moldovița mitropolitului de la Kiev; în tratatul de filosofie pe care Nicolae Milescu – Spătarul îl scrie pentru uzul Port-Royalului (în veacul XVII); în concepția lui Dimitrie Cantemir care, prin „incrementa atque decrementa“ îl presimțea pe Giambattista Vico, cu ale sale „corsi i ricorsi“.

În felul lui, un „călugăr scit“ va fi fost și Brîncuși la Paris, aducînd cu el o soluție arhaică, din Carpații lui țărănești; și poate că și I.L. Caragiale, prevăzînd teatrul modern, s-ar încadra în aceiași categorie. Eminescu însuși, la 1880, prin încă prea puțin cunoscuta lui doctrină națională ar îndrepta, anticipînd, mișcările „tiers-mondiste“ mai recente; G. Călinescu închipuind prima istorie antropologică a unei literaturi europene, la 1941; Nicolae Iorga, de unde, într-o măsură, a ieșit Școala Istoriografică de la „Annalles“, călugărul Filotei, imnologul veacului XIV tradus la Venetia, Ioan Cassian inițiatorul vieții de obște în Occident în veacul IV d.Hr., Dionysius Exiguus, creatorul de comput creștin și cel ce a calculat „era de după Isus Christos“, în veacul VI; Nicolae Grigorescu, pictorul de la Barbizon (din veacul XIX), presimțind culorile evanescente ale impresionistilor; Petru Movilă, mitropolitul veacului XVII, autor, la Iași, al „Simbolului de credință“ ortodox; aceștia sînt, în felul lor, „călugării sciți“ prin repetiție de scenariu istoric și prin atitudine ireductibilă. Ei vin cu o dezlegare de șaradă și, deci, cu o soluție ce nu se prevăzuse anterior și aiurea arătînd putere în a crea independent și ne-provo-

cat însă deopotrivă germinînd și înrîurind pe alții, prin difuziune necunoscută, chiar dacă se însușește ulterior și se uzurpă.

Sîntem în spațiul unei **culturi sub-lunare, ne-oficiale** și nerecunoscute – deci apocrife – cu trăsături de profetism, Tradiție incalculabilă ca vechime și sursă, poate chiar paralelă cu **a doua cultură** care, fiind ratificată, obține glorie, deși adeseori o întrebuintează pe cea ignorată și o marginalizează prin uitare.

Dar, cu toate acestea, sîntem aici în ceea ce s-ar putea denumi **universalitate de esență**, ceea ce arată că este posibil a se face creație cu grad înalt de generalitate fără a se porni pe cărările confirmate ci dezvoltînd o istorie proprie de valori care, exprimate fiind în materia fundamentală, nu se condiționează nici măcar de confirmare și nici de difuziune.

O fabulă ce tulbură, de fapt un apolog ce descrie acest **paradox al căii singuratică** aflăm în „teoria sfințeniei” ce înfățișează Dumitru Stăniloae în aceste propozițiuni de o logică a simplității esențiale ce nu se poate respinge, oricît s-ar încerca:

„Astfel, toți sfinții sînt locali prin faptul că lucrează într-un anumit loc, dar sînt universal pentru credința universală pe care o slujesc în acel loc. Din acest punct de vedere nu există sfinți locali și universal. Toți sînt locali pentru oamenii dintr-un anumit loc cărora le slujesc în cursul vieții prin faptele și pilda lor, dar toți sînt universal pentru că această pildă e valabilă pentru credincioșii de pretutindeni și ea se impune spre unitate tuturor celor ce ajung să-i cunoască. Toți se umplu de Același Hristos care strălucește prin ființa lor și toți sînt purtătorii Aceluiași Duh Sfînt, chiar dacă Duhul Sfînt care li se comunică lor a fost comunicat de ei prin altă limbă. Toți aparțin prin Același Duh Sfînt Bisericii universale, care a început la Cinci-zecime și continuă de-a lungul secolelor, cuprinzînd diferite neamuri (Fapte 2, 3). Limbile sînt diferite, dar sufletele sînt umplute de Același Duh și simt în Același Hristos”.

Suntem într-o lume ce se definește nu prin „Urbi et Orbi” ci, închipuind în generic de la meridianul ei sufletesc, printr-o nu doar adaptată ci mai potrivită formulare ce depășește timpul indistinct, în **„Orbi per Urbem”**, vorbind universului prin limba de acasă, prin spiritul locului.

5 ianuarie 2005

În noaptea de Bobotează, când se deschid Cerurile.

La fable de la voie solitaire

Quelques éléments d'histoire culturelle apocryphe

Vers la fin 2004, j'ai pensé à réunir plusieurs études réalisées il y a longtemps afin de constituer une sorte de prolégomènes d'une histoire culturelle apocryphe. Le sens de cette entreprise n'était pas d'ajouter un nouveau titre à une bibliographie savante déjà bien fournie, mais plutôt d'éclaircir le mystère de la survie de cultures qui, dans un monde risquant de s'enfoncer bientôt dans le marasme de l'uniformité, affirment encore leur droit à la diversité, en tant que réponse autochtone et interrogation spécifique. Vue la nature de mes préoccupations spécifiques, j'expose inévitablement ici le „cas roumain“, qui pourrait bien, à mon avis, devenir un modèle et un exemple de méthode, pour l'étude des cultures du Tiers-Monde. **Mutatis mutandi**, ces principes peuvent s'avérer intelligibles et utiles pour l'élaboration de solutions valables aussi bien à Bucarest qu'à Montevideo, à Tunis ou à Delhi, là où les mécanismes évoqués se retrouvent dans des proportions différentes.

Les études qui constituent cette petite synthèse culturelle furent écrites et publiées entre 1984 et 1989 en Roumanie, en français. Ce sont des fragments d'une recherche aux dimensions plus amples, mais elles possèdent une certaine autonomie et ont une existence indépendante. Pour deux d'entre elles, ce sont même les premières (et pour l'instant les seules) tentatives de synthèse historiographique „concernant une période définie“ et elles font écho de pionnier. L'érudit roumain remarquera ce qui continue les conclusions d'autres savants et dans quelle mesure celles-ci sont développées et même surclassées. Ces sujets représentent, pour un savant de l'étranger, une curiosité. Tout d'abord en raison de la méthode utilisée. Car j'ai tenté d'éliminer „la chronologie universaliste“ et la „périodisation canonique“ pratiquée par la plupart des „histoires de diverses littératures“ (européennes le plus souvent) et qu'utilisent, par une extension, le plus souvent impropre, toutes les histoires littéraires.

A mon avis, l'enchaînement Moyen Age, Humanisme, Renaissance, Baroque et Modernisme, classicisme, esprit encyclopédique, romantisme et Risorgimento etc. est recommandable pour certaines littératures parce qu'il a été constaté preuves à l'appui, dans l'évo-

lution régionale. Extrapoler n'est pourtant pas une solution, car dans d'autres régions, européennes comprises, la chronologie des faits, les idéologies, le type de création et la tradition locale, constituée et active, ont des modèles différents et impliquent une toute autre périodicité, ayant leur note spécifique et même locale. Nous avons choisi pour l'exemple quatre époques de la littérature roumaine, qui diffèrent pas mal de ce que l'on constate, dans la stricte contemporanéité de la littérature française et, généralement, ouest-européenne.

La substance culturelle proprement dite nous donne une raison de stupéfaction de plus. C'est le fait de ne pas retrouver en Occident de tradition byzantine, chrétienne-orthodoxe, avec ses fluctuations de visibilité, mais aussi la constance de ses couches profondes, ni de tradition locale prononcée, qui „fait la différence“. Le fait mériterait, pour cette raison du moins, un examen sérieux. On y trouve non seulement des tendances et oeuvres distinctes et originales, parce que surgissant **dans un espace non-contaminé**, mais même des courants littéraires au spécifique certain, comme le style „brancovan“ (1690-1725). Le romantisme messianique local même tire sa substance de l'époque précédente (XVIII-e siècle), **époque de récession dans les manuscrits et de la culture monacale**, au moment des Lumières.

Cette énergie secrète, mystérieuse, dont j'ai tenté d'identifier et mettre à l'épreuve les réseaux, s'explique en bonne mesure par la contribution du christianisme orthodoxe, par sa matière byzantine en apparence, mais originale, car, que la métropole soit vivante ou morte, l'esprit de Byzance avait acquis une certaine consubstantialité dans cet espace marginal du Limes, que l'on pourrait nommer une „Byzance parallèle“.

A vrai dire, l'influence de Byzance n'est pas la seule à devoir être soulignée et mise en valeur en la matière. Elle n'est que la notion susceptible d'être reconnue, mais ne représente qu'une part de cette substance dont il n'est que très peu question ici, sauf à propos d'une origine commune ou apparentée et par la conjonction d'un substratum à peine perceptible de nos jours. Sous cette couche historique, qui désigne pourtant un noyau européen (révélé par la Renaissance modélisatrice que suscitèrent les gens de lettres rescapés de Constantinople) se trouve un gisement indistinct, mais vivant et pulsateur, un noyau mystérieux et qui organise, souvent

sans une explication immédiate, des phénomènes à l'apparence non canonique et peut être même tout à fait étrangers.

Nous sommes anciens, souvent au point de ne plus pouvoir identifier nos racines, difficiles à discerner par un regard pressé ou embué.

Tout commence par un mystère. Vers 2.500 avant J.Chr., à l'Est des Carpates ou peut-être aussi sur l'autre versant, s'installait un peuple étrange qui y laissa une trace invraisemblable et dont la culture était d'une cohérence qui tient du miracle. Rien de sa façon de penser inhabituelle ne s'est transmis en paroles, mais en regardant ce qu'il a réalisé, on eut comprendre presque tout ce qu'il avait imaginé. C'était un peuple musical et magique, organisé en rites, croyant à l'immortalité de l'âme, ressentant tout au rythme de ses rites, à travers des époques qui se poursuivent l'une dans l'autre, qui serpentent en dépassant l'instant vers un infini qui revient sur ses pas, se reprend et se recompose sans consumer pour autant son énigmatique matière. C'est **un espace rond comme la ronde Hora**, c'est un monde sans nom qu'en l'absence d'autre dénomination on pourrait nommer **Cucuteni**. Mais au bout d'un certain temps, après d'innombrables siècles, ces habitants de l'espace Cucuteni semblent disparaître de l'histoire comme s'ils s'étaient évanouis dans l'air et les fouilles archéologiques ne montrent plus qu'une grosse trace d'incendies et désastres, puis la trace d'une céramique noire, opaque, un ersatz plus grossier et utilitaire. Certains pensent que les débris de poterie que l'on pourrait trouver en Chine occidentale, datant de cette même époque où les habitants de Cucuteni semblaient s'être évaporés dans les airs, on reconnaîtrait leur lignée musicale, éprise d'infini et leur communion dans la ronde Hora, remarquée dans les Carpates. Que ce soit là l'œuvre du hasard ou le résultat d'une migration, l'épisode semble bien symbolique et devient même **un stéréotype de vie historique**. Car de la même manière, chaque fois qu'une civilisation supérieure semble se définir ou s'exprimer en ces lieux, une fracture suit, un incident, comme un mauvais sort, une négation capable de détruire tout ce qui avait été fait au prix d'efforts ou d'un miracle. Apparaît ainsi la **malédiction des coupures brutales**, qui nous obligent à tout reprendre à zéro et à recommencer un fois de plus ce qui avait déjà été fait, ou bien à nous redéfinir, autrement qu'avant, en recherchant cette identité que nous ne parvenons pas à traduire dans un ouvrage visible, à transférer **du virtuel dans l'acte**. Et pourtant il convient de rejeter **cette vision**

catastrophique nous concernant, qui mêle les épisodes superficiels et les changements de moelle épinière. Il faut la rejeter et non seulement la corriger, car **en regardant le tout de l'intérieur** et non pas de l'extérieur de cette série de moments musicaux, la vision ne trouve pas confirmation. Car, comment expliquer autrement, que vers l'an 800 av.J.Chr, le Scythe Anacharsis des Carpates descendait en Grèce et conseillait avec sagesse et profondeur d'esprit les habitants des cités qui allaient donner plus tard Solon et Socrate, Anaxagore et Thalès de Millet.

En ce monde où l'on imagine marcher Orphée, celui dont la musique faisait se lever les pierres, „les agatistes chantaient leur lois“ hyperboréennes et, vers l'an 700 av.J.Chr., l'on a vu surgir comme par miracle un législateur montagnard, dont l'enseignement nous est souvent incompréhensible, même si il demeure et „süvre“. Ce Zalmoxis qui aurait, dit-on, puisé sa sagesse en Egypte et aurait été l'élève de Pythagore (légende créole **du schéma de la culture par diffusion**), avait surgi sans préhistoire apparente, comme les grands prophètes, bien qu'il ne devait sans doute pas être sorti du vide. Et nous voici tout à coup **dans le monde de Zalmoxis**, qui désigne une attitude sapientielle insondable, un modèle anthropologique spiritualiste, une communion initiatique en cercle clos, un rituel au sens cosmologique et une méthode de conservation, plus exactement une religion. Ses conseils, qui n'ont pas été analysés comme l'ont été les bribes conservées de la pensée de Pythagore, existent pourtant et, lorsqu'ils auront été débarrassés des impuretés accumulées par transmission apocryphe et corruption, ils montreront une philosophie articulée qui conserve beaucoup de ce qu'à notre sentiment les gens de la période Cucuteni auront communiqué et de ce que l'on aura conservé par les voies de l'énigme détournée. C'est une sagesse qui, déposée au sein des groupes d'ermites de la Montagne Sacrée, se traduit en institutions végétales, invertébrées au regard de l'histoire, mais qui expliquent en égale mesure les apologies de Dromichete et la fable de Scorillo, le prestige de Décennée, le monachisme secret de la courbure des Carpates et du millénaire dit „muet“, en rendant possible le christianisme sous des formes, qui, incorporant la matière des Gètes Daces, seront tenues pour orthodoxes et le seront sans doute, puisque le chant d'église et la communication par la musique ont été consacrés dans la région du Bas Danube par l'évêque Nicétas de Remesis, auteur de l'hymne „*Te Deum laudamus*“. En quelle mesure et comment les adeptes de Zalmoxis

le Gète s'isolèrent du contingent dévoyé, il est impossible de le savoir, mais puisque peu avant 1900 on parlait encore en Moldavie des „solomonars“, contemporains secrets et initiés, répétant des gestes rituels que les paysans évoquaient timidement, mais dont avait parlé, deux mille cinq cents ans plus tôt Hérodote, leur persistance semble hors de doute. Nous sommes dans un monde de **continuité magique, hérétique peut-être et en tout cas apocryphe**, mais que ses effets confirment.

Ainsi commence-t-on à entrevoir ces grands réseaux presque invisibles de la tradition sapientiale, réseaux à transmission orale, en des lieux qui semblent (et qui sont même parfois) hors du temps, appartenant, à vrai dire, à une histoire en négatif, dans l'impalpable, indifférente à l'enchaînement des superficies rationnelles et futiles.

C'est l'espace dans lequel nous retrouvons Saint Nicodème de Tismana, au XIVe siècle Daniel l'ermite, conseiller d'Etienne le Grand avant 1500 et Grigorie Roșca, métropolitaine du XVIe siècle, Païsius Velitchkovski, contemporain de l'Encyclopédie française, Hasdeu, Vasile Pârvan et Nicolae Iorga, à des époques plus proches de nous, à l'instant historique qui nous précède. Et tout ceci découlant **d'un long cycle homérique**, de culture orale, et communiquée en dehors des paroles, par une sorte de musique pédagogique dans ce qu'avant le milieu du XXe siècle Lucian Blaga nommait „l'espace de diffusion de la ballade Miorita“ ou „l'espace mioritique“, **lieu consacré** où, en dehors du temps, l'on dépose toutes les formules pulsatoires, articulant un esprit qui n'a pas besoin de reconnaissance extérieure pour exister.

L'insistance de cette couche fondamentale est impressionnante et sa force de se régénérer impose et indique peut-être un secret encore non déchiffré. C'est de là qu'est issu, comme d'une tige de lys, vers la fin du XIXe, à une époque où tout semblait devoir s'organiser mieux que par le passé, – le poète Mihai Eminescu, **mythe littéraire roumain éponyme et peut-être héros fondateur**, si sa fin avait été autre. Avec lui naissait aussi un style de caractère du genre Eminescu, un drame existentiel, le barde métaphysique à qui „tout Roumain s'est plaint“. Il y en a qui n'y voient que la réaction, l'attitude d'un autochtone répondant, par des mesures abyssales, aux Empires **qui se chevauchent par-dessus lui**, produisant des mouvements telluriques imprévus, similaires aux chocs des plaques tectoniques; pourtant, même si elle a du vrai, cette conclusion n'est pas complète. A vrai dire, le caractère Eminescu est la façon de

l'habitant du lieu de s'exprimer „selon sa nature“, c'est-à-dire dans sa Tradition inhérente, qui le définit si bien que toute correction, modification et déviance semblent le dénaturer, le fausser sauvagement et inutilement. Ceci témoigne d'un certain degré **d'universalité de réagir** que l'on retrouve aussi bien chez les vieux Perses, du temps d'Alexandre le Macédonien, de la Rome des Césars et des Césars modernes, ayant fondé des empires traditionnels, classiques ou contractuels. Ceci n'a pas de détermination dans le temps et l'espace, car on le rencontre en proportions variées, toutes les fois qu'un être sédentaire se trouve opprimé par un étranger et déchu de sa condition de liberté, de maître des lieux qui lui furent donnés par son dieu à lui. C'est de cette conjonction de deux réalités incompatibles que viennent les séparations essentielles: **les deux histoires („l'histoire de l'occupant“, inscrite comme un mythe justificatif et „l'histoire de l'autochtone“ qui entretient, souvent sans le déclarer, son propre panthéon)**; „les deux cultures“, enfin, „les deux représentations du monde“. Si inhabituel qu'il paraisse, le schéma se répète à la manière d'un scénario mythique et conserve quelque chose d'un drame religieux, comme une malédiction anthropologique. Sur cette toile de fond épique et mystérieuse, on voit apparaître, presque toujours, une Reconquista, la volonté de reconquérir le Paradis Perdu, le Pays Perdu, avec tous ses mécanismes découlant d'expériences vérifiées. Mais, là on est dans le grand théâtre de Shakespeare, avec ses épisodes sanglants et ses énormes machines impitoyables. Chez les Roumains, ce sont les saints prédicateurs Sofronie de Cioara et Visarion Saraï, arrêtés dans la Transylvanie des „Lumières“, jetés dans un cachot et tués, ainsi que Horea, soumis au supplice de la roue (XVIIIe siècle), Tudor Vladimirescu, tué et projeté dans un puits en 1821, Avram Iancu, le „petite Prince – paysan“, égaré dans les forêts, l'historien prophétique Nicolae Bălcescu, exilé et dont les ossements sont perdus en 1850 au cimetière des miséreux de Palerme, Eminescu harcelé et devenu fou dès 1883, Nicolae Iorga assassiné en 1940, Antonescu jugé par l'ennemi vainqueur, fusillé et demeuré sans sépulture. **Une sorte de tradition du cénotaphe**, symbole de la destruction universelle pour effacer toute trace, pour éviter que les choses soient connues et évoquées. Et pourtant, cette si puissante conjuration magique peut être mise à mal par celui qui comprend en profondeur **la fable de la voie solitaire**. La voici décrite en quelques lignes essentielles:

Aux environs de l'an 520 après J.Chr, plusieurs lettrés de Scythie Mineure (la Dobroudja roumaine actuelle) arrivèrent du Pont Gauche à Constantinople, puis à Rome pour proposer leur solution dans la polémique doctrinaire chrétienne concernant les monophysites. On les appela „les Moines Scythes“ et leur point de vue devait être assez inhabituel pour ne pas être compris, ni adopté officiellement. Pourtant, on en trouve les traces dans la conclusion canonique qui tacitement lui avait peut-être trouvé un sens et une valeur. L'épisode mérite d'être évoqué, car il illustre un stéréotype et même un scénario au sens secret. Cet instant faste d'inspiration collective est porteur d'un élément symbolique et sera répété sous différentes formes et, parfois même, avec une perméabilité plus grande qu'en ce lointain siècle. On le voit se répéter dans la correspondance de Saint Nicodème de Tismana avec le patriarche Euthimie de Tarnovo, concernant les anges présentés par Denys l'Aréopagite; dans l'épître d'orientation envoyée par Saint Basile de Moldovita au métropolite de Kiev; dans le traité de philosophie que Nicolae Milescu-Spătarul écrit à l'usage de Port-Royal (XVII-e siècle); dans la conception de Dimitrie Cantemir qui, dans son „Historia Incrementorum atque decrementorum Aulæ Othomanicæ“ présentait Giambattista Vico, avec ses „corsi e ricorsi“. Brancusi aussi devait être à Paris une sorte de „moine scythe“ qui apportait une solution archaïque de ses Carpates paysannes et I.L. Caragiale, précurseur du théâtre moderne, se situait-il peut-être dans la même catégorie. Eminescu même, en 1880, anticipait par sa doctrine nationale, aujourd'hui encore malconnue, les mouvements tiers-mondistes récents. Citons encore G. Călinescu, qui écrivait en 1941 la première histoire anthropologique d'une littérature européenne; Nicolae Iorga, qui donna en quelque sorte naissance à l'Ecole historiographique des „Annales“, le moine Philotée, hymnologue du XIVe siècle, traduit à Venise, Jean Cassien, organisateur de la vie monacale en Occident au IVe siècle, Denys l'Exigu, créateur de comput chrétien et qui calcula „l'ère d'après Jésus Christ“ au VIe siècle; Nicolae Grigorescu, le peintre de Barbizon (XIXe) présentant les couleurs évanescents des impressionnistes; Pierre Movilă, métropolite du XVIIe siècle, auteur à l'assy du „Symbole des apôtres“ orthodoxe; ils sont tous à leur manière des „moines scythes“ par la répétition du scénario historique et par leur attitude irréductible. Ils apportent la solution d'une devinette, une solution imprévue, témoignant de leur capacité créative indépendante, non

stimulée, mais presque invariablement non reconnue, même si ultérieurement appropriée.

Nous sommes sur le terrain d'**une culture magique non officielle** et non reconnue, donc apocryphe, aux traits prophétiques, une tradition d'une ancienneté incalculable, **parallèle souvent à la deuxième culture ratifiée et glorieuse**, qui utilise et marginalise plus d'une fois la première, ignorée, oubliée. Et pourtant nous sommes dans ce qu'il conviendrait de nommer **une universalité essentielle**, ce qui prouve que l'on peut créer à un niveau élevé de généralité sans s'engager dans les sentiers battus et confirmés, mais en développant sa propre histoire des valeurs exprimées comme matière fondamentale, sans le nul besoin de confirmation ni diffusion. On trouve une fable troublante et une apologue décrivant ce **paradoxe de la voie solitaire** dans la théorie de la sainteté présentée par Dumitru Stăniloae, dans ces propositions d'une logique et d'une simplicité essentielles, que l'on ne peut rejeter, quoi que l'on fasse:

„Ainsi, tous les Saints sont-ils locaux du fait qu'ils oeuvrent à un certain endroit, mais universels du fait de la foi universelle qu'ils servent à cet endroit là. Ils sont tous locaux pour les gens d'un certain lieu qu'ils desservent de leur vivant par leurs actes et leur exemple, mais ils sont aussi universels car leur exemple est valable pour les fidèles de partout et il unifie tous ceux qui parviennent à les connaître. Ils sont tous pénétrés du même Christ, qui les éclaire et ils sont tous porteurs du même Esprit Saint, même si le Saint Esprit qui leur est communiqué est communiqué par eux aux autres dans une autre langue. Et par ce Saint Esprit ils appartiennent tous à l'Eglise universelle, qui commença à la Pentecôte et fut continuée à travers les siècles, embrassant différents peuples.“

Nous sommes dans un monde qu'il conviendrait de définir non pas par „Urbi et Orbi“, mais par une formule mieux adaptée et adéquate, qui dépasse le temps indistinct sous la forme de „**Orbi per Urbem**“, parlant au monde dans la langue qui lui est familière, à travers l'Esprit du Lieu.

Le 5 janvier 2005

*La Nuit du Baptême de notre Seigneur par Saint-Jean le Baptiste,
lorsque les Cieux sont ouverts.*

The fable of the Lone Path

Elements of „apocrypha cultural history“

Towards the end of the year 2004, I thought of gathering several researches elaborated long time ago and therefore to form a sort of preliminary essay to some possible „elements of apocrypha cultural history“. The purpose of this action was not that of providing a savant bibliography with another title, bibliography that is already representative enough, but rather to show a way of looking at the mystery of survival of some cultures that, in a world that tomorrow might become disgustingly uniform, underlines still the right to variety, to the autochthonous answer, to the specific interrogation. By the nature of my major preoccupations, it was inevitable for me to reveal here „the Romanian case“ but, at the same time, I realized that this might become a model and an example of possible method when studying any culture of „Tiers-Monde“. Therefore, **mutatis mutandi**, these principles could be understandable and maybe they could help to the establishment of some potential solutions for Bucharest, Montevideo, Tunis or Delhi, meaning wherever the mechanisms presented here are found in various proportions.

The studies that form that small synthesis of cultural history were written and published in Romania between 1984 and 1989, in French, and they describe several „astral hours“ of literature at the Lower Danube (\"the proto-Romanians“, „the Isihast Renaissance“ of the century XIV, the era of Brâncoveanu in literature and „the beginning of the prophetic Reconquest“). They represent fragments of a much larger research, but they have a certain autonomy of their own, and an existence of their own. Two of the cases are actually the first attempts (and the only ones at this time) of historiographical synthesis of the „definite period“ and, as a consequence, they have the value of „pioneer work“. The Romanian intellectual shall notice the cases where the conclusions of other savants are continued and to what extent they are developed and sometimes even surpassed. For the foreign savant, such themes certainly represent a strange matter. This potentially astonished attitude is first of all due to the method. In this work I tried to eliminate the „universalistic chronology“ and „the canonic periodization“ established by most of the „histories of various literatures“, (usually the European ones) and used, by extension and most of the times inappropriately, in the cases of all literary histories.

In my opinion, as regarding certain literatures (such as the Italian literature or the French literature), the concatenation of the „Middle Ages, Humanism, Renaissance, Baroque and Mannerism, Classicism. Encyclopedism, Romanticism and Risorgimento“ etc. is recommended because this sequence was actually ascertained with obvious proof in the regional evolution. The „extrapolation“ is not yet a solution because of the fact that, in other regions, including European regions, the chronology of the events, the ideologies, the style of the creation and therefore the local tradition established and active is different from the pattern and requires a whole different periodization, having a specific mark and even a mark of „localism“. In order to be able to assert, I chose four eras of the Romanian literature, quite different from the processes we have encountered within the so strict contemporaneity, within the French literature and within the west-European literature generally.

Another reason of astonishment is the **cultural substance itself**.

The very fact that in the Western part we do not encounter a Byzantine tradition (Christian-orthodox), with ebbing and flowing in the visual point of view, but constant at deep levels and even in a way of Tradition with a prevailing local content, that fact should make a difference and should be a good enough reason for a serious examination. There are not only distinctive tendencies and original works, but also literary trends with a certain specific features, such as the trend initiated by Brâncoveanu (between 1690-1725). Even the local, messianic Romanticism, appears from the previous era (century XVIII) of **downturn to manuscript and monastery culture** during the very period of the French Encyclopedism.

The secret sub-moon energy, the mysterious nets of which I tried to identify and to test, has a good explanation by the contribution of the Christian-orthodox, by the seeming but original Byzantine substance, because no matter if the Byzantine Empire was still standing or had fallen, as a metropolis or as symbol, its spirit had acquired con-substantiality in this **space of Limes**, which we might call a „**parallel Byzantium**“.

Furthermore, it is not only the Byzantine characteristic that must be underlined and reevaluated. It represents **the recognizable but very partial concept** of a substance that, considering the large amount of features, it cannot be all comprised in this content, but only to a small extent, and it is barely included through a kind of similitude of common origin or by relation and conjunction of sub-levels that are barely encountered today. Under this historical layer,

which still covers a nucleus of European features (core that is revealed, together with the Renaissance driven by the scholars who ran away from Constantinople, and which shall be shaped) there is a vague but very much alive layer, a certain mysterious „something“ that irradiates and commands, very often without a firm explanation, phenomena that seem non-canonic and maybe even incomparable.

Our people is actually very ancient, from very distant ancient times, so ancient that many times we cannot even identify our roots that can be distinguished with difficulty or sometimes we are not even able to see them, because of the fact that, we may not realize in that instant, our sight is too impatiently hurried or too cloudy.

It all begins with a mystery. Around 3500 B.C., to the east of the Carpathian Mountains, or maybe farther, a strange people decided to establish there, leaving behind a doubtful trace, a people that would express a culture of a miraculous coherence. Nothing of their unusual thinking remained in writing, but we can almost fully understand them by watching the establishment of this people. It was a musical, magical people, organized in some sort of ritual community, believing in the ever-lasting of the soul, sensing by a ritual rhythm and by tenses flowing from one another, winding beyond moment towards an infinity that comes back, repeats itself and re-composes itself, without losing the enigmatic substance during the flames. We find ourselves in the space of the **horal phenomenon**, in an indescribable world and which, in the absence of other identity, we could only name it as Cucuteni. After several centuries that can no longer be counted, these people of Cucuteni seem to disappear out of history as if they raised in the air and they left behind, in the layers of archeological digging, only a deep trace of fire and disaster, and just above it, you can see a line of black dark ceramics belonging to the rough and utilitarian substitutes. There are some who believe that one could recognize in the remains of the ceramic pots that were found in the west part China during the exact times when the people of Cucuteni seemed to have raised to heaven, their musical line eager for infinity and also the communion of the „hora“ that had been discovered in the Carpathian Mountains. But no matter if this is only pure fortuity, illusion or migration, the episode that seems to become a kind of symbol and that even becomes a **history stereotype** is still obvious. And that is because of the fact that, the same as during those times, every time a superior civilization is established or tries to set up and defines itself, a fracture comes along, a bad incident, the bad luck and the denial

that we think is capable to destroy everything that had been built by effort or miracle. So here appears the curse of the violent interruptions that would force us to take everything back from the beginning and would force us to try to build again what had been built before or even to redefine ourselves as something that we had not been before, searching to find our identity. However, our **catastrophist vision about ourselves**, which confuses the superficial episodes with the major deep changes, must be not only corrected, but denied, because, in fact, watching all from the inside of the sequential rhapsodic moments, the catastrophic is not even confirmed. Otherwise we could not even explain an aspect that is not generally recognized although, around 800 B.C., the „Scythian“ Anacharsis of the Carpathians went to his contemporary Greece and advises the inhabitants of the towns where later Solon Socrates, Anaxagoras and Thales of Milet appeared, with the profound knowledge of a wise man whose great thoughts are still preserved.

In this world where Orpheus is believed to have lived with his music that made the stones rise from the ground, the people sang their hyperborean laws. And around the year 700 B.C., a mountain ruler appeared as if by miracle, whose speech we often do not understand although it is preserved and it is actually „working“. This Zalmoxis, who is thought to have gained his wisdom from his trips to Egypt and by assisting Pythagoras (‐Creole‐ legend, presenting in fact **the illustration of culture by dispersion**) and who appeared as if without history like the great public speakers although, without a doubt, he did not appear from nowhere. Suddenly we are in the **world of zalmoxism**, which represents a kind of impenetrable sapiential attitude, spiritualist anthropologic example, communion in a closed fundamental circle, rituals with a cosmologic sense and a method of preservation, all together religion. His counsels do exist although were not excerpted as Pythagoras' thoughts, which were preserved in fragments. And once they are cleaned from the alterations of the apocryphal and corrupted transmission, they shall become pure understandable philosophy that preserves a lot of what we think the people of Cucuteni had passed on to us. A wisdom preserved in organizations by the eremites on the Sacred Mountain, which is translated in „vegetal“ institutions, in-vertebrate in the light of history and which explains the apologues of Dromichetes and the fable of Scorillo, the prestige of Deceneu, the secret monachism in the Carpathians and further on, after the so called „silent“ millennium, establishing some forms of Christian beliefs, which preserving the

Getic substance, shall be considered as orthodox. And in fact they are orthodox, since the songs in the church and the communication through music are maintained at the Lower Danube by the bishop Niceta of Remesiana, author of the anthem „Te Deum laudamus“. It is impossible to identify how and to what extent this wisdom was kept away from the destroying forces, since not long before the year 1900, in Moldova, people were still talking about the „Solomonars“ who, as secret contemporaries, were repeating ritual gestures, which the peasants bashfully dared to evoke. But they were communicated almost two millenniums and a half before by Herodotus, and the persistency is doubtless. We find ourselves in **a world of sub-moon continuity, maybe even heretical and definitely apocryphal**, but confirmed by effects.

Hence, the great almost unseen nets of sapiential tradition and of oral transmission start appearing in places that seem to be (and sometimes they even are) out of time, belonging to a far away, intangible history, lacking interest to the sequence of rational and futile surfaces.

It is the space where we are, during St. Nicodim from Tismana (in the XIV century), during the time of Daniil Sihastrul – the counselor of Ștefan cel Mare, before the year 1500, and during the time of Grigorie Roșca, the bishop in the XVI century, during Paisie Velicikovski during the times of the French Encyclopedia, during Hasdeu, during Vasile Pârvan and during Nicolae Iorga, during the times that are closer to us, during the historical moment that comes before us. And all this springing from **a long Homeric cycle of culture**, spoken and communicated maybe not only by words but by a sort of pedagogical music that, before the half of the XX century, Lucian Blaga had called „mioritic space“, a well-known place where all forms of a spirit take shape without needing foreign recognition in order to exist.

The efforts of this fundamental layer are impressive and the power to revive imposes and shows a secret that has not yet been discovered. Here, towards the end of the XIX century, Mihai Eminescu was born as if from a stem of lily in a time when all seemed to settle more systematically than it had ever been possible, **the eponym literary myth** and maybe, if he had other fate than the one already given, he would have been **the founder hero**. Once Eminescu was born, the existential drama appeared. Some interpret this only as a reaction, an attitude of the native who responds to the Empires that meet above him and produce unpredicted earth crust movements, like real earth quakes; but this conclusion, although true, it

is not complete. The truth is that Eminescu represents the idea of the native trying to express himself in the manner he is used to, which means according to the Tradition that defines him, and any correction, modification or digression is only interpreted as a distortion and a wound made in cold blood and in a useless reason. This fact illustrates, even if not very clearly seen, **a degree of universality in reaction**, which is discovered also during the time of the Persians, during Alexandru Macedon, Rome of the Caesars and during the time of the modern Caesars, who founded traditional, classic or contractual empires. This phenomenon has no boundary in time and space because it appears any time the sedentary human being is oppressed by foreigners and is denied the right of freedom, the right of owning a certain place that was given to him by his God. This conjunction of the two realities brings about the fundamental separation elements: **the two histories („the history of the invader“, which is written with a justifying myth, and the „history of the native“, which maintains, often without emphasizing it, her own pantheon)**; „the two cultures“, and „the two representations about the world“. No matter how unusual it may seem, the pattern repeats itself like a mythical scenario and preserves within some of the religious drama, like some sort of anthropological curse. On this mysterious epical background, the Reconquista appears very often and almost everywhere, with its will of re-conquer the Lost Country, with all its mechanisms that result from the occurred experiences. But here we are dealing with the great Shakespearean theatre, with episodes full of blood and huge merciless machineries. In the Romanian literature, these are represented by Saint Preachers Sofronie from Cioara and Visarion Sarai, described in Transilvania during the „illuminist“ century, who were thrown in prison and killed, Horea killed on the wheel (in the XVIII century), Tudor Vladimirescu, in 1821, killed and thrown in a well, the prophetic historian Nicolae Bălcescu exiled and having his corpse spread, after the year 1850, in the cemetery of the poor in Palermo, Eminescu harassed and driven mad (in 1883), Nicolae Iorga, assassinated in 1940, Ion Antonescu judged as invader, shot and left without tomb. It was some sort of **tradition of the cenotaph (of the symbolic tomb)**, impresses by the symbol of the universal destruction and of erasing any trace in order not to recognize anymore a certain aspect and not to mention it again. Even though, no matter how strong this magical conjuration would be, something can stop it if we understand better **the fable of the lone path**. This fable is rendered here together with some summary features.

Around the year 520 A.C., some scholars in „Scythia Minor“ (meaning in Romanian Dobrogea of today), came from the Left Pont to Constantinople and then to Rome in order to propose their solution as regarding the acceptance of the Christian doctrinal polemic related to monophysite. They were called „the Schythian Monks“ and their point of view must have been very unusual that had not been understood and had not been finally officially adopted. However, in a tacit way they have discovered traces in the canonic conclusion where, without declaring it, they must have found some purpose and some values. But the episode it worth being mentioned due to the fact that it illustrates a stereotype and even a scenario with a secret significance. This lucky instant, an instant of collective inspiration, bears within a symbolic fact and it be repeated under different shapes and sometimes even more intensely than during that long gone century. We find it repeated in the mail of Saint Nicodim from Tismana to the bishop Eftimie of Tîrnovo, regarding the angels revealed by Dionisie Areopagitul; in the epistle of St. Vasile from Moldovița to the bishop in Kiev; in the philosophy dissertation that Nicolae Milescu – the Sword Bearer writes for the use of Port-Royal (in the XVII century); in the conception of Dimitrie Cantemir who, by the „incrementa atque decrementa“ discovered Giambattista Vico, with his „corsi i ricorsi“. In his own way, Brîncuși in Paris, was also „a Scythian monk“, bringing about an archaic solution form his Carpathians; and maybe even I.L. Caragiale, foreseeing the modern theatre, could be included in the same category. Eminescu himself, in 1880, by his still not well-known national doctrine would anticipate the more recent „tiers-mondist“ movements; G. Călinescu by writing the first anthropological history of a European literature, in 1941; Nicolae Iorga, who set the grounds of the Historiographical School from „Annalles“, the monk of Filota, the anthem writer of the XIV century translated in Venice, Ioan Cassian the initiator of the community life in the West in the IV century A.C., Dionysius Exiguus, the initiator of the Christian calculation of „this was after Jesus Christ“, in the VI century; Nicolae Grigorescu, the painter from Barbizon (in the XIX century), foreseeing the evanescent colours of the impressionists; Petru Movilă, the bishop of the XVII century, author of the orthodox „Belief Symbol“ in Iași; they are all, in their own way, „Scythian monks“ by repeating the historical scenario and by their important attitude. They appear with an idea of losing the charade and therefore, with a solution that had not been previously foreseen showing the power of creating independently and unprovoked but also

advising and teaching the others, by a unrecognizable diffusion even if stolen afterwards.

We find ourselves **in the space of a sub-moon, unofficial and unrecognized culture – apocryphal culture – with prophetic characteristics**, Tradition that cannot be counted as age and source, maybe even parallel with **the second culture**, which, being ratified, gains glory, although it often uses the ignored one and it marginalizes it by forgetting it. However, we are here in the middle of what one may call **universality of essence**, which shows that it is possible to create at a very high degree of generality without starting from the paths already confirmed, but by developing one's own history of values expressed by the fundamental substance that does not depend on any confirmation or diffusion what so ever.

It is a fable that moves, an apologue that describes this **paradox of the lone path** in the „theory of sanctity“ revealed by Dumitru Stăniloae within these simple phrases full of essence, theory that simply cannot be rejected no matter what:

“Therefore, all saints are local by way of working together in a certain place, but they are universal for the universal belief that they serve in that particular place. From this point of view, there are no local and universal saints. They are all local for the people in a certain place to whom they serve throughout their lives by their actions and by their example, but they are all universal because this example is valid for the believers all over the world and it gives unity to all those who get to know them. They all receive the Same Christ that serves through their bodies and they are all the bearers of the Same Holy Ghost, even if the Holy Ghost communicating with them was also expressed in other language. They all belong by the Same Holy Ghost to the universal Church, who began and continues over the centuries, comprising different peoples (Acts 2, 3). The languages are different, but the souls are filled by the Same Holy Ghost“.

We find ourselves in a world that is not defined by „Urbi et Orbi“ but, for a more than adapted and more appropriate expression that surpasses the indistinctive time, by „**Orbi per Urbem**“, talking to the universe through the native language, through the spirit of the place.

January 5, 2005

In the Epiphany night, when the Heavens open.

Fabeln der Einsamweg

Elementen der „Apokryph-kulturellen Geschichte“

Gegen Ende des Jahres 2004 habe ich daran gedacht, seit langem mehrere Untersuchungen zu sammeln und eine Prolegomenon der Elementen der „Aphokryph-kulturellen Geschichte“ zu bilden. Der Zweck dieser Täte war nicht noch mit einen Titel der bekannten Bibliographie, den sehr bedeutsam ist, vollzuständigen, sondern einen Weg zur Geheimniss des Überlebens einer Kultur, die in einer Welt, die morgen schon einheitlich werden könnte, zur Vielfältigkeit recht hat. Durch meiner Hauptbeschäftigung war es unvermeidlich, hier „die rumänische Fall“ darzustellen, aber gleichzeitig habe ich gedacht, daß diese eine Modell und eine Beispielmethode geworden würde, als jede Kultur von „Tiers-Mode“ studiert wird. So wie mutatis mutandi, diese Prinzipe könnten verständlich sein und führen zur Solutionen in Bukarest, Montevideo, Tunis oder Delhi, also irgendwo, wo die in diesem erwähnten Mechanismen in verschiedenen Verhältnis können finden werden.

Die Aufsätze, die die solche kurze Syntese der Kulturgeschichte bilden, sind zwischen 1984 und 1989 in Französisch in Rumänien geschrieben und herausgegeben und beschreiben einige „Astralstunden“ von Literatur in Süd-Donau („Proto-Rumänen“, Behagenwieder-aufleben“, im XIV Jahrhundert, „Brancoveanismus“, und „Anfang der prophetischen Reconquista“). Sie sind Fragmenten aus einer größeren Untersuchung, aber sie haben eine gewisse Autonomie und unbewegliche Existenz. In zwei der Fällen sind die ersten (und noch die einzigen) Versuchen für eine Geschichtesyntese “ in einer bestimmten Zeitspanne“ und in Allgemeinen sind „bahnbrechende Werken“. Der gelehrte Rumäne wird bemerkt, wo die Schlußfolgerungen anderer Wissenschafteler fortgesetzt sind und wie diese erweitert und übersteigert werden. Für den fremden Wissenschaftler sind sicher diese Themen Neugirigkeit. Diese betäubende Verhältniss ist wegen der Methode erschienen. Ich habe hier versucht, die „allgemeine Kronologie“ und die „kanonische Periodisierung“, von mehreren aus „Geschichte allerleier Literatur“ (in Regeln die europäische Literatur) bestimmt und durch einer nicht immer angepassten Verbreitung aller Literaturgeschichten verwendet, zu beseitigen.

Nach meiner Meinung wird es in Fäche bestimmter Literaturen (wie zum Beispiel, die italienische oder französische Literatur) empfohlen, wo die Verkettung von "Mittelalter, Humanismus, Renaissance, Barock und Manierismus, Klassizismus, Encyklopediesmus, Romantik, und Risorgimento" etc mit eindeutigen Proben in regionaler Evolution festgestellt wird. „Die Extrapolation“ ist keine Lösung, weil in anderer Regionen, inklusiv europäische, die Kronologie der Fälle, Ideologien, Werktypen, also eine lokale, aktive und wesentliche Tradition vom Modell und Werbung einer anderer Periodisierung mit spezifische Eigenschaften und „Begrenzung“ verschieden ist. Um dafür Beispiele zu finden, habe ich vier Epoche der rumänischen Literatur gewählt, die sehr verschiden von der Verfahren der französischen Literatur und im Allgemeinen die west-Europäische Literatur sind.

Ein anderer Grund der Betroffenheit ist **die eigene kulturelle Materie**. Die Umstände, daß in West keine Bizantintradition – christlich-ortodox -beherrscht, mit Schritte und Rückschritte, aber mit in tiferen Schichten unveränderlich und eine Art der Tradution mit starke Lokalinhalt- „es ist die Differenz“ und wegen dieses Grundes wäre es sich gelohnt, eine seriöse Examination zu leisten. Es werden nicht nur Tendenzen und originale und andersartige Werken in neueren Gebieten erschienen, sondern auch literarische Strömungen, wie „Brancoveanismus“ (zwischen 1690-1725). Auch die messianische Romantik nimmt ihre Substanz aus die vorherigen Reuessions-Epochen (XVIII Jahrhundert) **in Manuskript und Kultur aus Klöstern** während der französischen Encyklopedie.

Die sublunarishe, geheime Energie, von deren geheimnisvollen Netze ich gesucht habe, um zu identifizieren und auszuprobieren, wird es in einer Maße durch die christliche-ortodoxe Mitwirkung, durch die bysantinische, aber original Substanz, aber wann der Bizantz existiert oder gestürzt hat, als Metropol oder Symbol, seine Seele ist Insubstantialität in dieser Raum von **Limes**, die wir „**parallele Bysantin**“ benennen können, geworden.

Aber recht zu sprechen, nicht nur die „Bysantinalität“ muss in dieser Substanz betont und verwertet werden. Sie stellt sich als erkennbaren, aber sehr partiellen Begriff einer Substanz vor, die in seiner Eigenheit mit Spannungen, von denen in diesem Inhalt nur ein Teil aufgenommen wurde, und wird kaum durch einer Gleichniss von gleichsamem Ursprung oder durch Verwaltung und Unterschicht-konjunktionen, die heute schwer treffen können, Integriert. Unter dieser Geschichteschicht, die trotzdem eine europäischen Kern (die

gleichzeitig mit der von den aus Constaninopole gelaufenen Gelehrten angeregten Renaissance wird enthüllt und ausarbeitet) bestimmt, existiert eine unklare Lagerstätte, aber lebendig und pulsatorisch, eine „etwas“ geheimnisvoll, die ausstrahlt und ordnet, manchmal ohne gleichen Explikation, Phänomene, die unkanonisch und vielleicht auch unvergleichbar zu sein scheinen.

Wir kommen seit langem und sind alt, so alt, als auch nicht zum einmal unser Stamm nicht identifizieren könnten, die nicht klar geseht werden könnten, ohne wir sofort es wegen der geeilten oder verschleierte Augen bemerken.

Alles beginnt mit einem Geheimnis. Um Jahr 3500 vCh. bei Aufgang der Karpaten oder vielleicht näherer siedelte sich ein merkwürdiger Volk, die eine unglaublichen Spur hintergelassen hat und eine Kultur mit einer Kohärenz der Geheimnisse erklärt konnte, an. Gar nicht bewahrte aus seiner unangewöhnten Gedanke durch Worten, aber wegen seiner Täte verstehen wir fast alles, was er vorgestellt hatte. Es war ein musikalisches, magisches, in einer rituellen Kommunionen organisiertes, in Ewigkeit der Seele vertrauensvolles Volk, die in rituellen Maßen und in Zeiten, die voreinander vergehen, drüben den Augenblick in einer Ewigkeit, die immer zurückkehrt, sich wiederaufnimmt und wiederaufbaut ohne es sich durch Jahrgang zu verbrauchen. Wir sind **im Raum der Horaphänomen**, in einer Welt, die nicht benennen und die in Abwesenheit anderer Identitäten nicht anders als Cucuteni geheißen könnten. Aber nach einer Weile und nach mehreren Jahrhunderten schien es so, diese Cucuteniern aus Geschichte zu verschwunden, wie sie ins Himmel gehoben zu sein, und nach ihnen in archelologischen Baggerarbeiten nur dicke Folgerung des Brandes und Vernichtung, und etwa höher eine Linie der schwarzen, undurchsichtigen Keramik, der einer groblichen und utilitarischen Ersetzer gehört. Sind einiger, die daran denken, daß in Gefäßresten des Sonnenabganges in China derzeit, wann es schien, die Cucutenieni ins Himmel zu gelangen, wird ihre Musiklinien mit Ewigkeit erkennt, andererseits im Falle der „Horakomunionen“ in der Karpaten. Aber ist gleichmäßig, ob diese einen Fall, Illusion oder Wanderung ist, wird die Episode als Symbol als **Stereotyp der Geschichte** geworden. Aber weil dann immer jetzt sich aggregiert und versucht wird, eine obene Zivilisation zu aggregieren, oder wird es erklärt oder definiert, es folgt den Bruch, der schlechten Fall und die Negation, die alles, was mit Kraft und Wunder vernichtet hat. Also erscheint den **Fluch der skrupellosen Brüche**,

die uns an Wiederholung zweigert wird, um alles wieder zu machen, was es noch schon gemacht wurde oder uns anders zu definieren, um unsere idealität, die wir nicht verstanden können und werden wird nicht fähig zu sein, **aus Virtuell ins Tāt** zu verförmern. Und trotzdem **unseres kathastrophales Sehens**, die die oberflächliche Episoden mit Veränderungen des medulären Substanz verwechseln, muß abgelehnt werden und nicht nur zu korrigieren, aus Inneren zu sehen und nicht aus Außen der Begabung der rhapsodischen Augenblicke, und nicht zu bestätigen. Andererseits könnte nicht erklärt werden, die nicht erblickt oder sich unterscheidet wird, obwohl gegen Jahres 800 v.Ch die „Skythe“ Anarcharsis aus Karpaten stieg in zeitgenössische Griechenland und berätet mit tiefe Weisheit aus deren Gedanken der Bewohner der Bürgen bewahrten, die uns Solon und Sokrate, Anagoras und Thales aus Milet gegeben haben.

In dieser Welt, wo es vorgestellt wird, daß Orfeu mit seiner Musik die Steine vom Boden aufhebt, „die Geberischen singten ihre hiperboreenischen Rechte“, und gegen Jahres 700 v.Ch erschien als ein Wunder ein Berggesetzgebener, deren Lehre wir nicht verstanden können, obwohl es sich bewahrt und „arbeitet“. Dieses Zalmoxis, die es sagt, daß durch Reise in Egipten zu beweisen und bei Pitagora in Lehre zu kommen (die kreolle Legende, **die Schema der Kultur durch Unklarheit auszuklären**), erschine als Vorgeschichte, wie die großen Prediger ohne Zweifeln. Wir sind gleich **in der Welt der Zalmoxis**, die ein unergründlicheren Geschlecht von Weisheitverhalten, anthropologische, seelische Modell, Kommunikationen in geschlossenen und eingewiesenen, rithualischen Zierkel mit chronologischer Sinne und Behaltungsmethode, in einem Wort Religion ist. Ihre Lehre hatten nicht geäßert wie die Gedanken von Phitagora in Fragmeneten, und existieren sich auch wenn von der Unreinheiten der apokrifischen, originallen Sendung und der Korruption nicht gesäubert werden, und werden wie einen artikelleren Phylosophie aussehen, die von unseren Gefühle viel bewahrt, was die „Cucuteniener“ uns kommunizierten und durch umwegigenen Geheimniss zu bewahrten. Eine Klugheit durch Organisationen von Eremmiten auf Heiligen Berg wird niedergeschlagen, und wird in „pflanzliche“ Institutionen, in-vertebraten in der Licht der Geschichte, aber der trotzdem die Apologen von Dromichete und die fabel von Scorillo, das Ansehen von Deceneu, die geheimnisvolle Mönchismus aus Gewälbe der Karpaten und dann aus „stumme“ Millenium und die Cristlichkeit in getischen Stoffe wird als Ortodoxen gesehen, und es

wird so bis die Kirchensängern und die Kommunion durch Musik in Dunarea de Jos mit Bischof Niceta de Remesiana, der Autor von Hymne „Te Deum laudamus“, gewidmet werden. Wiefel und wie von der zerstörenden Kontingenz den getischen Zamolxis entfernt gehalten wurde, ist es unmöglich, sich zu identifizieren, denn vor 1900 in Moldawien von „Astrologen“, die als Geheim- und Führerzeitgenossen hatten rituellen Gesten wiederholt, die die Bauern mit Angst erwähnten, aber vor fast ein und halb Jahrtausenden auch Herodot mitgeteilt hatte, die Ausdauer hat kein Zweifeln. Wir sind **in einer submündlichen, vielleicht eretischen Kommunion**, aber in jeder Fall apokritisch, aber mit Effekten bewisst.

So werden die große, fast unsichtlichen Netze von Weisheitstradition und mündliche Übermittlung in Stellen, die außen der Zeit sind und einer negative Geschichte gehören, und bei der Verkettung der rationellen und wertlosen Fläche.

Es ist der Raum, wo wir auf der Heiliche Nicodim von Tismana (in XIV Jahrhundert), auf Danil Sihastru- der Berater von Stefan cel Mare vor Jahr 1500 und auf Grigore Rosca, der Erzbischof in XVI Jarhundert, auf Vasile Velicikovski in Gegenwart der französischen Encyklopedie, auf Hasdeu, auf Vasile Parvan und auf Nicolae Iorga, in näheren Zeiten, in unserer Augenblick der Geschichte. Alle diese sind **aus langen homerischen Zyklus** von geschprochenen und übermittelnden Kultur, vielleicht nicht nur aus Worten, sondern durch pedagogische Musik gestammt, vor der Halbe der XX. Jahrhundert hatte Lucian Blaga diese als „**miorytische Raum**“, ein gewidmeten Ort benennen, wo alle pulsatorische Formeln erlegten, die eine Seele artikuliert und für fremde Erkenntniss der Existierung.

Die Beharrlichkeit dieser Grundschicht ist beeindruckend, und den Regenerierungskraft zeigt ein Geheimniss, die noch nicht unterscheidet ist. Von hier wie ein Liliestengel mit einer wunderschönen Reinheit erschien- gegen Ende der XIX. Jahrhundert, in einer Zeit wann es schien, diese mehr systematisch als vorher geordnet werden – Mihai Eminescu, **der eponimische, literarische Mythos**, und auch wenn ein anderer Schicksaal hatte, der bahnbrechenden Held. Und zugleich mit ihn die Eminescianismus, also die existentielle Drama, die methaphysische Interpret, deren „auch der Rumäne beschwert hat“. Es sind einige, die von diesem nur Reaktion und also Originalverhalten verstehen, die in abyssaler Maße der Imperiums, die darauf begegnen und unvorstellbaren, tellurischen Krustebewegungen, ähnlich der Anstoßen der größeren tektonischen Platten verursachen;

aber auch diese Konklusion, obwohl es richtig ist, ist nicht komplett. Zur Recht sprechen, die Eminiascismus ist die Idee, wer den Mensch der Orten gehegt, um gemäß seiner Art zu erklären, also in der so inhärenten Tradition, als wie jede Korrigierung, Verbesserung und Verweigerung sehen wie eine Verdrehungen und wilden „Haut-Zerrissungen“ und aus vergeblichen Vernunft aus. Diese stellt sich vor, **wie eine allgemeine Grad der Reaktion** in der Zeit der Persern, von Alexandru Macedon, von der Rom der Kaisern und der modernen Kaisern, die die traditionellen, klassischen oder kontraktuellen Reichen gegründet haben. Und trotzdem hat kein Ende in Zeit und Raum, weil denn in mehreren Verhältniss immer wegen der verleumdeten Aufblick der sedentarisches Lebewesen und Herr der von seinen Zeus gegebene Stelle begegnet. Von hier auswechend, aus dieser nicht inkompatibellen Wirklichkeitskonjunktionen kommen die wichtigen Treffen: **die beide Geschichte („Geschichte der Siedern“, der mit begründeten Mythos schreibt, und die Geschichte der Original, der die eigene Pantheon**, ohne sich auszuäßen, behält), „die zwei Kulturen“, also “ die zwei Vorstellungen der Welt“. Wie merkwürdig das uns schien, die Schema wiederholt sich in Form einer mitsche Vorführung un bewahrt auc etwas von der religiösen Drama ähnlich einer antropologischen Fluch. Durch dieser geheimnissvollen, epischen Linie erscheint oft und überall die Reconquista, die Wille für Eroben der Verlosten Land mit allen Mechanismen der überprüften Erfahrungen. Aber hier finden wir in Shakespeare’s Theater, in blutigen episoden und die mächtigen und skrupellosen Mechanismen statt. Bei Rumäne bedeuten diese die Heiligen Prädigern Sofronie de la Cioara und Visarion Sarai, die in Jahrhundert der „Aufklärung“ in Siebenbürgen gefangen und in Gefängnis geschlossen und getötet wurden, die in Rad eingetragte Horea (in XVIII Jahrhundert), Tudor Vladimirescu in 1821 getötet und in einem Brunnen geworfen wird, der prophetische Historiker Nicolae Balcescu, der verbannt und mit der vergeudeten Gebeine nach 1850 in der Friedhof der Armen in Palermo, Eminescu abgehetzt und verrückt gemacht (in 1883), Nicolae Iorga in 1940 getötet, Ion Antonescu von Eingedringten verurteilt, geschossen und ohne Grab geblieben. Ein Art der **Tradition des Zenotapfs** (der symbolischen Grab) zwingt durch die allgemeinen Zernichtungssymbol und durch Folgenverschunden an, um nicht zu erkennen und nicht zu erwähnen. Und trotzdem je diese magische Verschwörung kräftig ist, könnte etwas verhindern, wenn

wir die Fabeln der Einsamweg durch großer Eindringlichkeit verstehen. Siehe hier mit einigen Charakteristiken.

Gegen Jahr 520 n.CH. kamen einige aus „Scythia Minor“ (also aus der heutigen rumänischen Dobrogea) gestammene Gelehrten aus Linker Grenze in Konstantinopole und dann nach Rom, um ihre Lösungen für Entbildund von Polemik der christlichen Doktrinnen btreffs der Monophysitismus vorzuschlagen. Sie waren Skyt-Möncher“ und ihre Standpunkt wird als ungleichmäßigen Perspektive gesehen, die nicht sich verstehen und schließlich nicht ofizeiiell vernehmen wurde. Aber trotzdem stillschweigend könnten Folgen in kanonischer Konklusion finden werden wo ohne es zu erklären, Werte hatten. Aber es lohnt sich die Episode zu erwähnen, weil ein Stereotyp und auch eine Vorstellung mit Geheimbedeutung. Dieser berühmten Moment, eine Augenblick der gemeinsamen Inspiration hat etwas Symbolisches und wird sich in verschiedenen Formen wiederholt und manchmal auch mit größere Durchlässigkeit als in jener weiteren Jahrhundert. Wir werden das in Korespondenz von Heilige Nicodim aus Tismana, mit der Patriarh Eftimie de Tirnovo, betreffs die Engeln von Dionise Areopagit, in Episteln, die der heilige Vasile aus Moldovita für Erzbischof aus Kiev geschickt hat, in philosophischen Abhandlungen, die Nicolae Milescu- Spataru für Port-Royal (XVII Jahrhundert) geschrieben hat; in Konzeption von Dimitrie Cantemir, die mit „incrementa atque decrementa“ Gambattista Vico mit seiner „corsi i ricorsi“ fühlt. In eigener Weise wird ein „Skytermönch“, vielleicht Brancusi in Paris mit archaischer Solution aus seinen Bauern-Karpaten; und vielleicht auch I.L. Caragiale in Hinsicht über Theater in dergleichen Kategorie integriert. Eminescu selbst in 1880 mit seiner damals noch nicht sehr berühmten, nationalen Doktrine wird die früheren „tiers-mondiste“ Bewegungen verbessert; G. Calinescu wird die erste antropologische Geschichte einer europäischer Literatur in 1941 vorgestellt; Nicolae Iorga mit der Hystoriographie Schule von „Annales“, der Mönch Filotei mit Hymne der Jahrhundert XIV in Wien übersetzt, Ioan Cassian, die Initiator der Militärleben in West in IV n CH, Dionysius Exiguus, der christliche Schöpfer und wer es „es war nach Christus“ gerechnet hatte in VI Jahrhundert, Nicolae Grigorescu der Maler von Barbizon (XIX Jahrhundert), die Farben der Impressionismus vorgefühl hatte; Petru Movila, der Mitropolit des XVII Jahrhundert und Helfer in Iasi, der „Symbol der Glaube“ von Orthodoxismus; diese sind in eigener Art die „Skytenmöncher“ durch Wiederholung der Vorstellung und durch unreduzierbaren Ver-

halten. Sie kommen durch einer Rätselentbindung, also eine nicht vorgesehene Solution, auch wenn nachstehend durch unklaren Difusion weggefallen wird.

Wir sind in einer Raum **der unter-mündlichen, in-offiziell** und unerkannte Kultur – also apokriphischen – mit Prophetism-Charakteristiken, durch unschuldigen Tradition als Altertum und Quelle, vielleicht auch parallel mit der zweiten Kultur, die durch Ratifizierung führt zur Triumph, obwohl oft deren Ignorierten verwendet und deren am Rande zu liegend durch Vergessen. Aber trotzdem ist hier der **Grunduniversalität**, mit deren Hilfe ein Werk größer Allgemeinheit zu leisten ohne auf den sicheren Weg anzufahren, sondern durch einer eigenen Wertgeschichte, die in Grundfach erklärt sind, bedingt.

Eine Fabel, die einen Apolog bestört, die diese **Paradox des Einsamweges beschreibt**, finden wir in „Theorie der Heiligkeit“, die Dumitru Slaniaie in dieser Sätze mit Logik der Hauptsyplität vormuliert, die nicht überlehnen könnten:

„So sind alle Heiligen örtlich, denn sie in einer bestimmten Ort arbeiten, aber sie sind allgemein wegen ihres allgemeinen Glaubens derren Ort. Aus dieser Standpunkt sind keine örtliche und allgemeine heiligen. Alle sind örtlich für die Leuten, derren Orte in ihren Leben durch ihren Täte und Beispielen dienen, aber jede sind allgemein denn dieses Beispiel ist für die Gläubern aus aller Welt und ist für allen. Jeder sind von gleichen Christus, der durch ihres Wesens ausstrahlen und alle sind derjenigen Heilige Geist, auch wenn die Heilige Geist für sie in einer anderer Sprache erwähnt wurde. Alle gehören durch dergleichen Heilige Geist der Allgemeine Kirche, die in V Jahrzente begonnen hat un führt durch die Jahrhunderten mit verschiedene Völker. (Täte 2, 3). Die Sprachen sind verschieden, aber die Seele ist durch derjenigen Heilige Geist erfüllt und glauben sie in derjenigen Christus“.

Wir sind in einer Welt, der nicht nur durch „Urbi et Orbi“, in ihre seelische Meridian vorstellend, sondern auch in „**Orbi per Urbem**“ durch allgemeine Sprache der Haus durch Geist der Orten.

5 Januar 2005

In der Nacht der Dreikönigfest, wann die Toren geöffnet werden.

La fábula de la Vía Solitaria

Elementos de „historia cultural apócrifa”

Hacia finales del 2004, pensé recopilar varias investigaciones hechas mucho tiempo atrás y de este modo constituir un especie de prolegómeno a unos posibles „elementos de historia cultural apócrifa”. La razón de esta empresa no era ese de completar con un título más una bibliografía sabanita que es bastante representativa sino más bien mostrar una manera de ver el misterio de la supervivencia de una cultura que, en un mundo que puede volverse mañana asquerosamente uniforme, afirma todavía el derecho a diversidad, la respuesta autóctona, la interrogación específica. Por la naturaleza de mis preocupaciones preponderantes, era inevitable exponer aquí „el caso rumano” pero al mismo tiempo me di cuenta de que éste podría volverse modelo y ejemplo de método posible cuando se estudia cualquier cultura de „Tiers-Monde”. De tal modo que, *mutatis mutandi*, estos principios pueden ser inteligibles y, a lo mejor ayudan a construir soluciones posibles tanto en Bucarest como en Montevideo, Túnez o Delhi, o sea dondequiera que los mecanismos evocados aquí se encuentran en distintas proporciones.

Los estudios que forman ese pequeño síntesis de historia cultural fueron escritos y publicados entre 1984 y 1989, en francés, en Rumanía y describen algunas „horas astrales” de literatura en Dunărea de Jos (”protorumanos”, „Renacimiento hesicasto” del siglo 14, el estilo literario de „Brâncoveanu” y „el comienzo de la Reconquista” profética). Constituyen fragmentos de una investigación de dimensiones más grandes, pero, en sí, tienen cierta autonomía y una existencia autónoma. En dos de los casos son incluso los primeros (y de momento, los únicos) intentos de síntesis historiográfica „de período definido” y tienen, en consecuencia, la calidad de „opera de pionero”. El erudito rumano notará dónde se continúan las conclusiones de otros sabios y en qué medida son desarrolladas o aún quedan obsoletas. Para el sabio extranjero, tales temas representan seguramente una curiosidad. Esta posible actitud estupefacta se debe, ante todo, al método. He intentado aquí eliminar la „cronología universalista” y la „periodización canónica” establecida por la mayoría de „historias de las diversas literaturas”, (normalmente,

las europeas) y utilizada por una extensión a menudo inadecuada en el caso de todas las historias literarias.

Mi opinión es que en cuanto a algunas literaturas (como serían por ejemplo la literatura italiana o francesa), el enlace de „Edad Media, Humanismo, Renacimiento, Barroco y Manierismo, Clasicismo. Enciclopedismo, Romanticismo y Risorgimento“ etc. se recomienda porque ésta fue también notada con pruebas claras en la evolución regional. La „extrapolación“ no es sin embargo una solución ya que en otras regiones, incluso europeas, la cronología de los hechos, ideologías, tipo de creación y por consiguiente, una tradición local constituida y activa difiere del modelo y reclama una periodización completamente distinta, teniendo una nota de específico y aún „localismo“. Para poder ejemplificar, he escogido cuatro épocas de la literatura rumana, bastante distintas de los procesos encontrados en la estricta contemporaneidad en la literatura francesa y en general en la oeste-europea.

Otro motivo de estupefacción está constituido por la **sustancia cultural propiamente dicha**.

Las circunstancias según las cuales en el Occidente no encontramos una tradición bizantina – o sea Cristiano-Ortodoxa – conociendo flujos y reflujos al nivel de la visibilidad, pero constante en las capas profundas y aún una especie de Tradición con un fuerte contenido local – „hace la diferencia“ y, por lo menos por esta razón, merecería un examen serio. Aparecen no solamente tendencias y obras distintas y originales, **por el mismo espacio no contaminado**, sino también corrientes literarias con específico cierto, como lo es por ejemplo el estilo de „Brâncoveanu“ (entre 1690-1725). El mismo Romanticismo mesiánico, local, extrae su sustancia de la época anterior (siglo XVIII) **de recesión en manuscrito y cultura de convento** durante la época de la Enciclopedia francesa.

La energía sublunar, secreta, cuyas redes misteriosas he querido identificar y probar, en gran medida por la contribución del Cristianismo ortodoxo, por la materia aparentemente bizantina pero original, ya que, indistintamente si el Bizancio existe o había caído, como metrópolis o símbolo, su espíritu había adquirido una co-sustancialidad en este espacio de **Limes** que podríamos nombrar un „**Bizancio paralelo**“.

Pero, en realidad no sólo el carácter „bizantino“ debe ser resaltado y valorado en esta materia. Ello representa **la noción reconocible** pero muy parcial de una sustancia que, en su especí-

fico con extensión que sólo está comprendida muy poco en este contenido, apenas la engloba por un tipo de similitud de origen común o por relación y conjunción de subcapas que se pueden distinguir difícilmente. Más debajo de esta capa histórica que designa sin embargo núcleo de europeidad (que con el Renacimiento impulsado por los eruditos que se habían fugado de Constantinopla, se revela y se modelará) se encuentra un yacimiento indistinto pero vivo y pulsátil, un „algo“ misterioso que irradia y hace la costumbre, muchas veces sin una explicación inmediata, fenómenos que parecen non-canónicos y a lo mejor incluso incomparables.

Nosotros, en realidad, venimos de tiempos lejanos y somos antiguos, tan antiguos que, no una vez, ni siquiera podemos identificar nuestras raíces que se ven difícilmente o incluso escapan, sin darnos cuenta en seguida, a la vista que tiene demasiado prisa o no es muy clara.

Todo empieza con un misterio. En el año 3500 a.C., al este de los Cárpatos, o a lo mejor más allá de ellos, se había asentado un pueblo extraño que dejó atrás una huella inverosímil y pudo expresar una cultura de una coherencia que pertenece al milagro. Nada de su pensamiento inusual se guardó por palabras pero, viendo sus acciones, entendemos casi todo lo que había imaginado. Era un pueblo musical, mágico, organizado en una especie de comunión de rito, que confía en la eternidad del alma, sintiendo en medidas de rito y en tiempos que pasan el uno del otro, serpenteando más allá del instante en un infinito que vuelve, se retoma y re-compone sin consumir, por quemadura en contingente, su materia enigmática. Estamos **en el espacio del fenómeno de hora**, en un mundo que no se puede denominar que en ausencia de otra identidad, no pudimos llamar más que Cucuteni.

Pero, en cierta época y tras varios siglos cuyo número ya no se conoce, estas personas de Cucuteni parecen desaparecer en la historia como si se hubieran levantado en el aire y detrás de ellas queda, en las capas de excavación arqueológica, solamente una huella densa de incendio y destrozo y, algo más arriba, una línea de cerámica negra, opaca, perteneciendo al sustituto más basto y utilitarista. Hay personas que creen que en los restos de ollas que se encuentren hacia el ocaso de la China justo en esos tiempos cuando, aquí, los habitantes de Cucuteni parecen haberse elevado al cielo se reconoce su línea musical y sedienta de infinito y al mismo tiempo la comunión de hora que se había notado en los Cárpatos. Pero

indistintamente de si ésta es azar, ilusión o imaginación, queda evidente el episodio que parece cobrar desde nuestro punto de vista, carácter de símbolo e incluso se vuelve **estereotipo de vida histórica**. Porque tal como en aquel entonces, cada vez que se agrega o se intenta agregar aquí una civilización superior o incluso se expresa y se define, sigue la fractura, el incidental malo, la mala suerte y la negación que nos parece que es capaz de tirarlo todo a tierra y aún arrasar todo lo que había plasmado por esfuerzo o milagro.

Aparece, por consiguiente, **la maldición de las interrupciones brutales**, que nos obligaría a volver a empezar e intentar hacer una vez más lo que se había hecho o incluso redefinirnos de otra manera, intentando encontrar nuestra idealidad que no entendemos y no somos capaces de transponer en un trabajo claro, traducéndola de virtual a acto. Y sin embargo, **la visión catastrofista sobre nosotros**, que confunde los episodios superficiales con las modificaciones de sustancia medular, debe ser rechazada y no solamente corregida ya que de hecho, mirándolo todo desde dentro, no desde fuera del enlace de momentos rapsódicos, ni siquiera se confirma. De otro modo no se podría explicar lo que en general ni siquiera se nota aunque hacia el año 800 aC „el escita“ Anacharsis de los Cárpatos bajo a la Grecia contemporánea y aconseja con profundidad de sabio cuyos pensamientos se mantuvieron bastante, a los habitantes de las ciudadelas que darán más tarde a Solon y Sócrates, Anaxagoras y Tales de Milet.

En este mundo donde se imaginaba que había caminado Orfeo el que con su música hacia las piedras levantarse del suelo, los „agatistas cantaban sus leyes“ hiperboreanas y hacia el año 700 aC apareció como por milagro un legislador de montaña cuya Costumbre a veces no entendemos aunque se mantenga y „trabaje“. Se trata de Zamolxis que dicen que se volvió sabio viajando a Egipto y siendo aprendiz de Pitágoras (leyenda „criolla“, **expresando el esquema de la cultura por difusión**, en realidad) había aparecido sin aparente prehistoria como los grandes predicadores aunque, sin duda, no había salido de vacíos.

Estamos de pronto en el mundo del zalmoxismo, que designa al mismo tiempo un tipo insondable de actitud sabia, modelo antropológico espiritualista, comunión e círculo cerrado e iniciático, de rito teniendo sentido cosmológico y método de conservación, en una palabra religión. Sus consejos, que no han sido recopilados como se hizo con los pensamientos de Pitágoras guardados en fragmen-

tos, existen sin embargo y cuando se limpien de las impurezas de transmisión apócrifa y de corrupción, mostrarán una filosofía articulada que guarda mucho de lo que presentimos que comunicaron los habitantes de Cucuteni y se conservó en las vías del enigma evitado. Una sabiduría que, dependiendo en organizaciones de eremitas en el Monte Sagrado, se traduce en instituciones „vegetales“, in-vertebradas en la luz de la historia pero que explica al mismo tiempo los apólogos de Dromichetes y la fábula de Scorillo, el prestigio de Deceneo, el monaquismo secreto de Întorsura Carpaților y luego del milenio así-llamado „mudo“, haciendo el Cristianismo posible en formas que, guardando la materia gética, serán consideradas ortodoxas y de hecho es lo que serán el tiempo que el canto en la iglesia y la comunicación por música sean consagradas en Dunărea de Jos con el obispo Niceta de Remesiana autor del himno „Te Deum laudamus“. Cuánto y de qué modo se mantuvo lejos del contingente destruyente el zalmoxismo gético es imposible de identificar pero como no mucho antes de 1900 todavía se hablaba en Moldavia sobre „los brujos“ que, contemporáneos secretos e iniciados, repetían gestos de rito que los campesinos evocaban con timidez pero había comunicado dos milenios y medio antes Herodoto también, la persistencia parece fuera de cualquier duda. Estamos **en un mundo de continuidad sublunar, tal vez herética y en cualquier caso apócrifa**, pero confirmada por efectos.

De este modo comienzan a verse las grandes redes casi invisibles de tradición de sabiduría y transmisión por vía oral en lugares que parecen ser (y a veces incluso lo son) fuera del tiempo, perteneciendo realmente a una historia en negativo, en impalpable, indiferente al encadenamiento de superficies racionales y fútiles.

Es el espacio donde encontramos a San Nicodim de Tismana (en el siglo 14) a Daniil Sihastrul – el consejero de Esteban el Grande antes del 1500, y a Grigorie Roșca, el arzobispo del siglo 16, a Paisie Velicikovski en la contemporaneidad de la Enciclopedia francesa, a Hasdeu, a Vasile Pârvan y a Nicolae Iorga, en tiempos más cercanos a nosotros, en el momento histórico que nos precede. Todo esto brotando **de un largo ciclo homérico**, de cultura hablada y comunicada a lo mejor no solamente por palabras sino por una especie de música pedagógica en lo que, antes de mediados del siglo XX, Lucian Blaga había llamado „espacio miorítico“, **un lugar consagrado**, donde, e in-temporal, se dejan todas las fórmulas

pulsátiles que articulan un espíritu que no necesita reconocimiento extraño para existir.

La insistencia de esta capa fundamental es impresionante y el poder de regeneración impone y el poder de regeneración impone y muestra tal vez un secreto que todavía no ha sido aclarado. De aquí, como de un tallo de lirio de asombrosa pureza, salió – hacia finales del siglo XIX, en un tiempo cuando parecía que todas las cosas se podían ordenar de modo más sistemático que había sido posible antes – Mihai Eminescu, **el mito literario epónimo** y a lo mejor, si hubiera tenido otro tiempo para morir que el que había recibido, el héroe fundador. Y al mismo tiempo con él, la idea de Eminescu, o sea el drama existencial, el intérprete metafísico al cual „todos los rumanos le dijeron sus quejas“. Hay algunos que entienden por esto sólo reacción y por lo tanto actitud de autóctono que contesta en medidas abismales a los Imperios que se encuentran por encima de él y producen movimientos de corteza terrestre imprevisibles, semejantes a las grandes colisiones de placas tectónicas; pero esta conclusión, aunque verdadera, no está completa. En realidad, la idea de Eminescu es la que desea la Gente del Lugar de expresarse „tal como es“, o sea en la Tradición tan inherente que le define de modo que cualquier corrección, modificación y desvío solamente es una alteración para ellos y un „descuartizo“ salvaje hecho por razón inútil. Éste ilustra, por mucho que no lo queramos ver decididamente, un nivel **de universalidad en reacción** que se encuentra en los Persas de Alejandro el Macedonio, de la Roma de los Cesares y de los Cesares modernos, que fundaron imperios tradicionales, o sea clásicos, o contractuales. Y al mismo tiempo no tiene determinación en el espacio y en el tiempo ya que en distintas proporciones se encuentra cada vez que el ser sedentario se encuentra oprimido por el advenedizo y decaída de su condición libre, de dueño del lugar que su Dios le dio. De aquí, de esta conjunción de realidades incompatibles, vienen diferencias esenciales: **las dos historias (la „historia del ocupante“, que se escribe con mito justificativo, y la „historia del autóctono“, que mantiene, muchas veces sin declararlo, su propio panteón)**; „las dos culturas“, finalmente, „las dos representaciones sobre el mundo“. Por muy inusual que nos parezca, el esquema se repite como escena mítica y guarda en sí algo del drama religioso, como una especie de maldición antropológica. En este lienzo épico misterioso aparece muchas veces y casi en todas partes, la Reconquista, la voluntad

de volver a conquistar la Tierra Perdida, con todos sus mecanismos que se extraen de experiencias comprobadas. Pero aquí estamos en el gran teatro de Shakespeare, de episodios sangrientos y gigantescas maquinarias impías. En Români, estos significan los Santos Predicadores Sofronie de Cioara y Visarion Sarai, capturados en la Transilvania del siglo „de las luces“ y tirados en el calabozo y matados, Horea estirado en una rueda (en el siglo XVIII), Tudor Vladimirescu, en 1821, matado y tirado en una fuente, el historiador profético Nicolae Bălcescu exiliado con los huesos esparcidos, después de 1850, en el cementerio de los pobres de Palermo, Eminescu acosado y atormentado (en 1883), Nicolae Iorga, asesinado en 1940, Ion Antonescu juzgado por el invasor, disparado y sin tumba. Tal **tradición del cenotafio** (de la tumba simbólica) impone por el símbolo de la destrucción universal y borrada de cualquier huella para que no se vea ni evoque más. Y sin embargo, por muy fuerte que sea esta conjuración mágica, algo la puede impedir si entendemos con más penetración la fábula de la vía solitaria. Hela expuesta aquí, en algunos rasgos sumarios.

En el año 520 aC, algunos eruditos de „Scythia Minor“ (o sea de la Dobrudja rumana de hoy), vinieron del Punto Izquierdo a Constantinopla y luego a Roma para proponer su solución para resolver la polémica de doctrina cristiana referida al monofisitismo. Les habían llamado „Monjes Escitas“ y su punto de vista debe de haber constituido una perspectiva inusual que no fue entendida y no fue adoptada oficialmente al final. Sin embargo, en modo tácito se le pudieron hallar huellas en la conclusión canónica donde a lo mejor, sin declararlo, se le había encontrado un objetivo y valores. Pero el episodio vale la pena ser evocado ya que ilustra un estereotipo y aún un guión con significado secreto. Este momento fasto, un momento de inspiración colectiva, de hecho, lleva dentro algo simbólico y se repetirá en distintas formas y a veces con una mayor permeabilidad que en ese siglo remoto. La vemos repetida en la correspondencia de San Nicodim de Tismana, con el patriarca Eftimie de Tîrnovo, sobre los ángeles que se le aparecieron a Dionisie el Areopagita; en la carta de corrección que le envía San Basilio de Moldovița al mitropolitita de Kiev; en el tratado de filosofía que Nicolae Milescu-Spătarul lo escribe para el uso del Port-Royal (en el siglo XVII); en concepción de Dimitrie Cantemir que, a través de „incrementa atque decrementa“ presentía a Giambattista Vico, con sus „corsi i ricorsi“. A su manera un „monje escita“ habrá sido Brîncuși en París también,

trayendo con él una solución arcaica de sus Cárpatos campesinos; y a lo mejor I.L. Caragiale también, previendo el teatro moderno, entre en la misma categoría. Eminescu mismo, en 1880, por su todavía poco conocida doctrina nacional enderece anticipando los movimientos „tercero-mundistas“ más recientes; G. Călinescu figurando la primera historia antropológica de una literatura europea en 1941; Nicolae Iorga, del cual, en cierta medida salió la Escuela Historiográfica de „Annalles“, el monje Filotei, el himnólogo del siglo XIV traducido en Venecia, Ioan Cassian el iniciador de la vida pública en el Occidente en el siglo IV aC, Dionysius Exiguus, el creador de cómputo cristiano y el que calculó „la era de después de Jesús Cristo“, en el siglo VI; Nicolae Grigorescu, el pintor de Barbizon (del siglo XIX), presintiendo los colores evanescentes de los impresionistas; Petru Movilă, el metropolitano del siglo XVII, autor, en Iași, del „Símbolo de fe“ ortodoxo; éstos son a su manera „los monje escitas“ por repetición de escena histórica y por actitud irreducible. Ellos vienen con una solución de adivinanza y por lo tanto con una solución que no había estado prevista anteriormente y en otros sitios mostrando poder en la creación independiente y no provocada pero al mismo tiempo germinando e influyendo sobre otros, por difusión no reconocida, aunque ulteriormente se asuma y se usurpa.

Estamos **en el espacio de una cultura sublunar, no oficial** y sin reconocer – o sea apócrifa – con rasgos de profetismo, Tradición incalculable como antigüedad y fuente, a lo mejor incluso paralela a **una segunda cultura** que, siendo ratificada, obtiene gloria, aunque muchas veces utilice a la ignorada y la margina por olvido. Pero, a pesar de todo, estamos aquí en lo que se podría denominar **universalidad de esencia**, lo que demuestra que es posible hacer creación con un alto grado de generalidad sin ir por los caminos confirmados sino desarrollando una historia propia de valores que, expresados en la materia fundamental, no se condicionan por confirmación o difusión.

Una fábula que conmueve, de hecho un apólogo que describe esta **paradoja de la vía solitaria** encontramos en la „teoría de piedad“ que retrata Dumitru Stăniloae en estas frases de una lógica de la sencillez esencial que no se puede rechazar, por mucho que lo intentemos:

„De este modo, todos los santos son locales por el hecho de que trabajan e cierto sitio, pero son universales por la creencia universal que sirven en ese sitio. Desde este punto de vista no hay

santos locales y universales. Todos son locales para la gente de cierto sitio a quien sirven a través de sus vidas por sus hechos y ejemplo, pero todos son universales porque este ejemplo es válido para los creyentes de todo el mundo y se impone como unidad a todos los que llegan a conocerles. Todos se llenan del Mismo Cristo que brilla a través de su ser y todos son portadores del mismo Espíritu Santo, aunque el Espíritu Santo que se les comunique haya sido comunicado por ellos a través de otro idioma. Todos pertenecen a través del mismo Espíritu Santo a la Iglesia universal, que empezó en la Pascua del Espíritu Santo y continúa a través de los siglos, abarcando varios linajes (Hechos 2, 3). Las lenguas son distintas, pero las almas están llenas del mismo Espíritu Santo y sienten al mismo Cristo".

Vivimos en un mundo que se define no por „Urbi et Orbi“ sino, imaginando en genérico desde su meridiano del alma, por una no solamente adaptada sino la más adecuada formulación que va más allá del tiempo indistinto, en „**Orbi per Urbem**“, hablándole al universo en el idioma de casa, por el espíritu del lugar.

5 de enero de 2005

La noche de Adoración de los Reyes, cuando los Cielos se abren.

LA FAVOLA Della Via Solitaria

Elementi di „storia culturale apocrifa“

Verso la fine dell'anno 2004, ho pensato di raccogliere di tutte ricerche elaborate negli anni precedenti, così, da costituire un tipo di prolegomena dalla quale si avvicina possibilmente agli „elementi di storia culturale apocrifa“. Il senso di questa iniziativa non era quella completare una bibliografia, ma di rappresentare un **modo di vedere** del mistero della sopravvivenza di alcune culture, che in un mondo che può diventare, un domani, disgustoso di uniformità, di affermare ancora il dritto di diversità, la risposta autoctona, la interrogazione specifica. Tra la natura delle mie preoccupazioni preponderanti, era inevitabile esporre qui „il caso romeno“ ma, nello stesso tempo, mi sono reso il conto che questa può diventare un modello e un esempio di metodo possibilmente quando si studia una qualsiasi cultura del „Terzo Mondo“ („Tiers-Monde“). Cosicché **mutatis mutandi**, questi principi possono essere leggibili e, forse, possono aiutare a dare qualche soluzione possibile sia Bucarest, che in America, Tunisi o Delhi, cioè dappertutto i meccanismi qui evocati si ritrovano in diverse proporzioni.

Gli studi che fanno quella piccola sintesi di storia culturale sono stati scritti e pubblicati tra 1984 e 1989, in lingua francese, in Romania, e descrivono qualcosa, come „ore astrali“ della letteratura del Danubio di Giù („proto-romeni“, „Rinascimento Isihasto“, del secolo XIV, il „Brancovenismo“ letterario è „iniziata dalla Riconquista“ profetica). Queste costituiscono frammenti di una ricerca di grande dimensione, ma, in sé, hanno una certa autonomia e una esistenza già assestata. In due casi sono proprio le prime (se non le uniche) tentativi di sintesi storiografica „del periodo ben definito“ e hanno, di conseguenza, la qualità per essere definite „opere pioniere“. L'erudito romeno doveva osservare di dove sono arrivate le conclusioni degli altri dotti e in quale misura questi si sono sviluppati o eventualmente superati. Per il dotto straniero questi temi rappresentano, con sicurezza, una curiosità. Questa possibile attitudine stupefacente è dovuta, prima di tutto, a un metodo. Io qui ho provato, ad eliminare „la cronologia universalista“ nonché „la periodizzazione canonica“ stabilita da tutte le altre „storie delle diverse letterature“, (di regola, quelle

europee) è utilizzata, tra una estensione, frequentemente incompatibile, nel caso di tutte le storie letterarie.

La mia opinione è in materia di alcune letterature (come sarebbe, ad esempio, la letteratura italiana o francese) che il concatenamento del „Medio Evo, l'Umanesimo, Rinascimento, Barocco e Manierismo, Classicismo, Enciclopedismo, Romanticismo e Risorgimento“ ecc., si raccomanda perché questa è stata constatata, con prove chiare, nell'evoluzione regionale.

L'estrapolare non è, ma, una soluzione perché, in altre regioni, incluse quelle europee, la cronologia dei fatti, l'ideologie, il tipo di creazione e, dunque, una tradizione locale costituita e attiva, e di diverso modello e fa invocazione di un con tutto l'altra periodizzazione, avendo una nota di specificità e proprio di „localismo“. Per poter fare un esempio, ho scelto quattro epoche della letteratura romena, abbastanza diversi l'una dall'altra dei processi incontrati, in esatta contemporaneità, in letteratura francese e, in generale, ovest europea.

Un altro motivo stupefacente è la suddetta sostanza culturale.

Nel caso dell'Occidente non incontriamo una tradizione bizantina – dunque cristiana – ortodossa – conoscendo i flussi e riflussi a livello della visibilità, ma costante in strati profondi e con una forte tradizione locale, „facendo la differenza“ e, almeno da questo punto di vista, merita un serio esame. Così appaiono non solo le tendenze e le opere distinti e originale, tra lo stesso spazio incontaminato, ma anche le correnti letterarie con specifico certo, come sarebbe „brancovenismo“ (tra 1690-1725). Lo stesso Romanticismo messianico, locale, ha le radici in epoca precedente (al secolo XVIII) di **recessione nel manoscritto e della cultura del monastero**, proprio nel tempo dell'Enciclopedia francese.

L'energia sottolunaria, segret – di cui le reticelle misteriose ho cercato di identificare e provare – si spiega, in una buona misura, tra il contributo del cristianesimo ortodosso, tra materia apparentemente bizantina ma originale, poiché, e indifferente se il Bisanzio esisteva oppure era caduto, come città o simbolo, il suo spirito avevo ricevuto con – sostanzialità in questo spazio di Limes, sul quale lo potevamo denominare un „Bisanzio parallelo“.

Da diritto parlando, non solo „il bisantinesimo“ deve essere accentuato e valorizzato in questa materia. Essa rappresenta la **nozione ricognoscibile** ma non troppo parziale di una sostanza nel quale, la sua specifica estensione non comprende tante cose da

questo contenuto, ma appena si include un genere di similitudine e di origine comune o tra la parentela e la congiunzione di sottostrati che si intravedono oggi con difficoltà.

Sotto questo strato storico, che designa un nucleo di europeità (di cui una volta con il Rinascimento stimolato dei dotti scappati da Costantinopole, si rilevava e si modellava) si trova un giacimento indistinto ma vivo e pulsante, come una „cosa“ misteriosa che fa irradiare e disporre, frequentemente senza una spiegazione immediata, fenomeni che sembrano che non sono canonici e possibilmente imparagonabile.

Noi, infatti, veniamo da molto tempo fà, e siamo vecchi, così vecchi che, in una volta sola non ci possiamo più identificare con le nostri radici dalla quale si vedono con difficoltà e ci scappano con una certa facilità, senza capire subito, visto lo sguardo troppo affrettato o annessiato.

Tutto inizia con un mistero. Approssimativamente nell'anno 2500 avanti Cristo, al sorgere dalle Montagne dei Carpati, o possibilmente proprio accanto a loro, si era insediato un popolo strano che aveva lasciato un'orma inverosimile e che aveva espresso una cultura che appartiene a un miracolo. Nulla del suo pensiero bizzarro, è rimasto tra le parole ma, guardando nelle sue opere, capiamo quasi tutto quello che si era immaginato. Era un popolo musicale, magico, organizzato in un modello di comunione rituale, fiducioso nell'eternità dello spirito, sentendo in misure ritualiche e nei tempi che passano l'uno all'altro, serpeggiando al di là di un attimo, ad un' infinito che si ritorna, si riprende e si ricompona senza consumarsi, si brucia nel contingente della materia enigmatica. Siamo nel **spazio del fenomeno girotondo**, in un mondo che no si può denominare e, su quale, in assenza di altra identità, non abbiamo potuto chiamare diversamente ma solamente **Cucuteni**. Ma, dopo tanti secoli, non riuscendo a sapere quanti secoli sono passati, questi **cucuteniani** sembrano essersi volatilizzati nell'aria, e la loro orma sta rimanendo solo negli scavi della ricerca archeologica, ma è rimasta solo l'orma di un devastante incendio, lasciando solo rovine, e qualche cosa più in alto, come una linea di ceramica nera, opaca, appartenendo alla sostituyente più grossolane e utilitariste.

Ci sono alcuni che pensano che nei resti delle pentole si trovano verso il tramonto della Cina, non appena quei tempi quando, qui, „i cucuteniani“ sembravano già alzati nel cielo, forse si riconosce loro linea musicale e assetata dell'infinito e, ugualmente, la comunione

di „girotondo“ che si osserva nelle Montagne dei Carpati. Ma, indifferente se questo evento è illusione o emigrazione, rimane evidente l'episodio che sembra ricevere, da noi, un carattere del simbolo che diventa **stereotipo di vita storica**. Poiché, identico come anche allora, sempre qui si aggrega o si prova ad aggregarsi ad una civiltà superiore, o proprio si fa esprimere e si definisce, come se succedesse una frattura, di male augurio e la negazione che ci sembra capace di mettere tutto a terra, e di rimescolare tutto quello che si è realizzato tra sforzo o miracolo. Apparisce, dunque, **la maledizione dell'interrompere brutale**, che forse ci fa obbligare a riprendere tutto da capo e quindi proviamo a rifare ancora una volta tutto quello che si era fatto, o a ridefinire in altra maniera come invece eravamo stati, cercando di sapere la nostra identità che non comprendiamo e non siamo capaci di mettere in lavorazione chiara, traducendo dal **virtuale e a metterlo in atto**. E con tutte queste, **la visione catastrofica** sopra di noi – che sta confondendo l'episodi superficiali con la modifica della sostanza midollare – deve essere respinta e non solo corretta poiché, infatti, guardando tutto dal **di dentro**, ma non dall'esterno si attribuiscono attimi rapsodiche, oppure non si confermano. Così forse non si può spiegare quello che non si osserva benché, verso l'anno 800 avanti di Cristo, „Il Scito“ Anacharsis di Carpati è disceso in Grecia contemporanea e consiglia, con la profondità di un saggio, agli abitanti delle fortezze che daranno i natali di Solon, Socrate, Anaxagoras e Thales di Milet.

In questo mondo dove si immaginava che è andato anche Orfeo quello che, con la sua musica, faceva alzare anche i sassi dalla terra, „agatarsi stava cantando le loro leggi“ iperboreene ma verso l'anno 700 d'avanti di Cristo, è arrivato, come un miracolo, un legislatore della montagna che con le sue Prediche spesso non veniva compreso benché si conservava e „lavora“. Questo Zalmoxis che si dice che forse era un saggio, dopo tutti i viaggi che aveva fatto in Egitto, facendo l'apprendista da Pitagora (leggenda „creole“, esprimendo **lo schema di cultura tra diffusione**, parlando dritto) era arrivato senza apparente preistoria come i grandi predicatori benché, senza incertezza, non uscendo dal vuoto. Siamo ad un tratto nel **mondo del zalmoxianismo**, che designa, ugualmente, un genere unico di atteggiamento sapienziale, modello antropologico spiritualista, comunione come in un cerchio chiuso e iniziatico, avendo la ritualistica di un senso cosmologico e metodo di conservazione della religione.

I suoi consigli, sono rimasti indelebili, mentre quelli di Pitagora sono conservati in frammenti, ma esiste e quando si puliranno delle impurità di trasmissione àpocrifa e della corruzione, indicheranno una filosofia articolata che mantiene molto di quella che presentiamo, e che se fosse stato comunicato „cucuteniani“ si sarebbero conservati sulle strade dell'enigma girata. Una sapienza che, depositandosi in organizzazioni di eremiti sulla Montagna Sacra, si traduce in istituzione „vegetali“, o invertebrati alla luce della storia ma chi sa spiegare ugualmente l'apploghi di Dromichete e la favola dello Scorillo, il prestigio del Deceneu, il monachismo segreto dell' Incurvatura dei Carpati e dopo il millennio detto „muto“, facendo il cristianesimo possibile nelle forme, che conserva la materia getica, saranno calcolati ortodossi, e infatti, così saranno tutto il tempo a cantare in chiesa, e la comunicazione tra la musica saranno consacrati al Danubio di Giù con il vèscovo Nicetas, l'autore dell'inno „Te Deum laudamus“. Quanto, e in che modo si è tenuto in disparte il contingente nocivo del **zamolxismo getico** è con l'impotenza a identificarsi, ma in un tempo non molto prima del 1900, ancora si parlava in Moldova dei „solomonari“ che, erano contemporanei segreti e iniziati, e ripetevano i gesti del rituale sul quale i contadini li evocano con timidita ma li avevano comunicato, ma Herodot aveva previsto tutto questo con circa due millenni e mezzo prima.

Siamo in un mondo di **continuità sotto-lunara, forse eretica**, in qualsiasi caso àpocritfa, ma confermata tra effetti.

Così inizia ad intravedersi la grande rete quasi invisibile della tradizione sapienzala e della trasmissione tra oralità in posti che sembrano essere (qualche volta, e proprio anche sono) fuori del tempo, appartenendo, di dritto parlando, di qualche storia in negativo, ed in impalpabile, indifferente a l'incatenare di un'area razionale e futile.

È lo spazio dove sappiamo su Santo Nicodim da Tismana (nel sècolo XIV) sul Daniil Sihustru – il consigliere di Stefan cel Mare, prima dell'anno 1500, e su Grigore Rosca, il metropolita del secolo XVI, Paisie Velicikovski nella contemporaneità dell'Enciclopedia francese, Hasdeu, Vasile Parvan e Nicolae Iorga, in tempi più vicini a noi, in quell'attimo storico che ci precede. E, tutti questi, sorgendo da un lungo **ciclo omerico**, di cultura parlata e comunicata, forse solo tra le parole ma anche tra un tipo di musica pedagogica, che prima del secolo XX e mezzo, Lucian Blaga denominase „lo spazio mioritico“ un **posto consacrato**, dove, nel „in-temporale“, depone

tutte le sue formule polsatori che articola un spirito che non ha bisogno di riconoscenza estranea per esistere.

La insistenza di questo strato fondamentale è impressionante, perchè la forza di rigenerarsi si impone e indica, forse, un segreto che ancora non è stato elucidato. Da qui, come da un lugero di giglio da una stupefacente purità, esce verso la fine del secolo XIX, in un tempo quando tutto sembrava che fosse sistemato, ma si sarebbe potuto sistemare ancora di più di quello che effettivamente era – Mihai Eminescu, il mito letterario eponimo, forse, se avesse avuto un'altra possibilità distinta di quella che aveva ricevuto, l'eroe fondatore.

E, una volta, **l'eminescianita**, cioè con il dramma esistenziale, l'interprète metafisico di cui „tutti i Rumeni avevano pianto“. Ci sono alcuni tra questi che capiscono solo le reazioni e, quindi le attitudini di autòctono che rispondono, in misura abissale, rispetto a quegli Impèri che si incontravano **su-sopra-di lui**, e fanno produrre dei movimenti di crosta tellurica imprevedibile, simile a un grande urto di lastre tettoniche; ma questa conclusione, benché è vera, non è completa. A di diritto parlando, **l'eminescianita** è l'idea che sta nutrendo l'Uomo del Posto per esprimersi dopo come „è il suo genere“, cioè nella Tradizione inerente alla quale lo definisce così come una qualsiasi correzione, modificazione e sviamento che non si fa vedere solo come una deformazione e un „scomponimento-della-pelle“ fatto con selvaggia e per ragione inutile. Questa sta illustrando, per quanto non possiamo osservare con certezza, un grado di **universalità in reazione** che si incontra ugualmente nel tempo dei Persiani, di Alexandru Macedon, di Roma dei Cesari e dei Cesari moderni, che avevano fondato impèri tradizionali, classici, dunque contrattuali. E, ugualmente, non ha una determinazione nell'arèa o nel tempo, poichè, in diverse proporzioni si incontrano tutte le volte, quando la creatura sedentaria si sveglia calunniata dagli occupanti e decaduta dalla sua condizione indipendente, di padrone del posto che gli aveva dato il suo Dio.

Da qui, da questa congiunzione della realtà che sono incompatibili, vengono le separazioni essenziali: **quelle due storie** („storia dell' occupante“, che si scrive con il mito giustificativo, e la „storia dell'autòctono“ che si conserva, spesso senza dichiarare, il proprio pantheon); „quelle due culture“, alla fine „quelle due rappresentanze del mondo“. Per quanto ci sembra di strano, lo schema si ripeta in uno scenario mitico e mantiene dentro qualcosa del dramma religioso, simile ad un genere di maledizione antropologico.

Su questa tela epica misteriosa, arriva spesso, e quasi dappertutto, la Reconquista, il desiderio di riconquistare il Paese Perduto, con tutti i suoi meccanismi che si estrangono dall'esperienze verificate. Ma qui, siamo nel grande teatro shakespeariano, di episodi sanguinosi di giganti e macchinari acerbi. Da Romeni, questo significa Sânti Predicatori Sofronie di Cioara e Visarion Sarai, presi in Transilvania del sècolo „iluministico“, messi in carcere e poi uccisi, Horea trascinato sulla ruota (nel secolo XVIII), Tudor Vladimirescu, nel 1821 ucciso e buttato in una fontana, lo storico profetico Nicolae Balcescu esiliato e le sue ossa sono sparsi, dal 1850, nel cimitero dei poveri di Palermo, Eminescu molestato impazzi (nel 1883), Nicolae Iorga, assassinato a 1940, Ion Antonescu giudicato invasore, fu fucilato e rimase senza una tomba. Un tipo di **tradizione di cenotafio** (di tomba simbolica) impose il simbolo della rovina universale e fu tolta qualsiasi orma per non poter essere riconosciuta o evocata. E, con tutte queste, per quanto sia forte questa congiura magica, qualcosa può inciampare, se capiremmo con una più grande penetrazione **la favola della via solitaria**. È stata esposta qui, in qualche tratto sommario.

Verso l'anno 520 dopo Cristo, diversi dotti di „Scitia Minor“ (di Dobrogea romena di oggi), sono andati dall' Ponto Sinistro a Constantinopole, e dopo a Roma, per proporre la loro soluzione per disimpègno delle polemiche di dottrina cristiana con riferimento al monofisismo.

Si dice che loro erano „i monaci sciti“ e il loro punto di vista doveva essere costituito da una prospettiva strana che non si era capita e non fu adottata ufficialmente, alla fine. Però, in un modo tacito si erano trovate orme, in conclusione canonica dove, forse senza dichiararsi, è stato trovato ordine e valore.

Ma, l'episodio merita che sia evocato, perché fare l'illustrazione di un stereotipo e proprio di un soggetto con spiegazione segreta. Questo attimo fasto, in un attimo d'ispirazione collettiva, in fatti, sta portando dentro qualcosa simbolico e si ripeterà in diverse forme, ed ogni tanto con una permeabilità più grande invece che in quel secolo lontano. Lo vediamo ripetersi in corrispondenza di Santo Nicodim di Tismana con il patriarca Eftimie di Tirnovo, guardando gli angeli presentati da Dionisie Pseudo-Areopagita; nell'epistola di correzione che spedì San Vasile della Moldovita al metropolita di Kiev; in uno studio di filosofia sul quale Nicolae Milescu – Spatarul aveva scritto per l'uso del Port-Royal francese (nel secolo XVII); nella con-

cezione di Dimitrie Cantemir che, tra „incrementa atque decremen-
ta“ che presagiva su Giambattista Vico, i suoi „corsi e ricorsi“. Anche
Brancusi è stato a Parigi come un „Monaco scito“, portando con
lui una soluzione arcaica, dei suoi Carpati contadini e forse anche
I.L.Caragiale, prevedendo il teatro moderno, poteva inquadrarsi nella
stessa categoria. Proprio Eminescu, nel 1880, tra la sua sconosciu-
ta dottrina nazionale avrebbe potuto correggere, anticipando, i
movimenti „terzo-mondisti“ („tiers-mondiste“) più recenti.

George Calinescu immaginando la prima storia antropologica
di una letteratura europea, nel 1941; N. Iorga, in buona misura ha
fatto uscire dalla Scuola Storiografica di „Annalles“, il monaco Filotei,
l'innologo del secolo XIV tradotto a Venezia, Ioan Cassian l'inziatore
della vita di comunità in Occidente nel secolo IV dopo Cristo, Dionysius
Exiguus, il creatore del computo cristiano è stato quello che a cal-
colato „epoca di dopo Gesù Cristo“, nel secolo VI; Nicolae Grigorescu,
il pittore di Barbizon (del secolo XIX), presentando i colori evanes-
centi degli impressionisti; Petru Movila, metropolita del secolo XVII,
creatore, della Iasi, al „Simbolo di fede“ ortodosso; questi sono a
loro modo, „i monaci sciti“ tra ripetizione dello scenàrio storico e
tra attitudine irridutibile.

Loro vengono con un finale indeciso e, dunque, con una solu-
zione che no era prevista, indicando la forza per creare indipenden-
tamente e involontariamente, ma ugualmente quasi invariabile sen-
za una germinazione tra diffusione riconosciuta proprio come se fosse
stata presa ulteriormente. Siamo in un'area di una **culture sotto-
lunara, che non è ufficiale** e non è riconosciuta – dunque è àpocri-
fa – con tratti di profetismo, Tradizione incalcolabile come vecchi-
ezza e sorgente, forse proprio parallela con **la seconda cultura** che,
essendo ratificata, ottiene gloria, benché spesso utilizza quella igno-
rata e o marginalizzata tra dimenticare. Ma, con tutte queste, siamo
qui in quello che si può denominare **universalità di esenza**, quello
che è mostra che è possibile farsi con la creazione l'alto grado di
generalità senza andarsi su sentieri confermati però sviluppando una
storia propria del valore che, essendo espressi in materia fonda-
mentale, no si condiziona né di conferma né di diffusione. Una favola
che intorbida, di fatto un apologo che descrivere questo **parados-
so della via solitaria** sappiamo in teoria sacra presentata di Dumitru
Staniloaie che in queste proposizioni di una logica di semplicità essen-
ziale che non può essere respinta, per quanto si prova.

„Così, tutti santi sono locali tra il fatto che lavora in un certo posto, ma sono universali, per la fede universale su quale lavora in quel posto. Da questo punto di vista non esistono santi locali o universali. Tutti sono locali per i uomini di un certo posto al quale si servono nel corso della vita tra i loro fatti e loro parabola, ma tutti sono universali perchè questa parabola è valevole per i credenti da pertutto e si impone verso l'unita da tutti quelli che arrivano a conoscerli. Tutti si riempiono dello Stesso Cristo che splende tra loro creature e tutti sono portatori dello stesso Spirito Santo, proprio se Spirito Santo che li fa comunicare tra loro in altra lingua. Tutti appartengono allo stesso Spirito Santo alle Chiese universali, che hanno iniziato a cinque-decimi e continua con il tempo passato, comprendendo diversi nazioni” (Fati 2, 3).

Le lingue sono diverse, ma gli spiriti sono riempiti dallo Stesso Spirito Santo e sentono nello stesso Cristo.

Siamo in un mondo che si definisce no tra „Urbi et Orbi“ ma – immaginando l'universalità dal suo meridiano locale, il solo adottato ma più appropriato a formulare ciò che supera il tempo inseparabile – in „**Orbi per Urbem**“, parlando all'universo tra lingua specifica, e tra lo spirito del posto.

*Nella notte della Epifania, quando si aprono i Cieli
5 Gennaio 2005*

Curriculum vitae

Artur Silvestri (n. 1953) scriitor, istoric al civilizațiilor, promotor cultural cu activitate enciclopedică Doctor în literatură medievală la „Trinity Bible Research Center”- University of Madras, India Doctor honoris causa la „Institut d’Estudis Medievals de Catalunya” – Barcelona Specializat, în ultimul deceniu, în analiză economică din 2004, Docteur es sciences appliquées la Université Francophone Internationale – Bruxelles activitatea de istoric literar și editor este bogată descoperitor și editor al „Jurnalului” lui Pius Servien (1984) inițiator, alături de acad. dr. Nestor Vornicescu, al dezbaterii privind epoca literară proto-română studii originale și ediții legate de „epoca străromână”, cu concluzii însușite ulterior de numeroși alți comentatori descoperitor al operei latine a scriitorului proto-român Martin de Bracara (sec. VI d.H.) și al autorului bizantin Ioancu (sec.XIV), despot al Dobrogei unul dintre primii adepți ai ideii literare denumite „protocronism” (după 1977), pe care nu a retractat-o nici astăzi autorul a zeci de cercetări de istorie literară română apărute în engleză, franceză, germană, rusă, spaniolă și chineză autor a peste 200 de studii pe teme de istorie literară română, peste 40 de cărți și 2500 de articole pe teme culturale președinte al *Asociației Române pentru Patrimoniu* Fondator al *Asociației Scriitorilor Creștini din România* (2005) Autorul unor cărți de mare prestigiu cultural și bisericesc: „**Modelul Omului Mare**” (2004), „**Memoria ca un concert baroc vol II – Ofrandă aproape fără grai**” (2004), „**Vremea Seniorilor**” (2005), „**L’Archetype des Moines Scythes**” (2005) „**Semne și peceți. Șapte lecții despre originism**” (2005) Recent, i s-a decernat „*La Croix de Saint Antoine du Désert*”, marea distincție a Bisericii Copto – Ortodoxe din Alexandria (Egipt) și a fost ales „accademico” la Centro Culturale Copto – Ortodosso din Venetia (Italia) Din 2004, „*Doctor of Divinity*” (D.D.) la „St. Ephrem’s Institute”, din Puerito Rico.

Artur Silvestri (né en 1953) écrivain, historien des civilisations, promoteur culturel, éditeur; docteur ès lettres de l’Université de Madras (Inde – 1992); dr. Honoris causa de l’Institut d’Etudes Médiévales – Barcelone (Espagne) Spécialisé depuis une dizaine d’années en analyse économique fondateur de l’activité de consulting immobilier en Roumanie Riche activité d’historien littéraire et éditeur éditeur du prosateur Aureliu Cornea (1977) découvreur et éditeur de Pius Servien (1984) il lance, à la suite du dr. Nestor Vornicescu, de l’Académie, le débat sur l’époque littéraire proto-roumaine (Haut Moyen Age) de la littérature écrite sur le territoire de la Roumanie études originales et éditions liées à „l’époque proto-roumaine”, dont les conclusions ont été adoptées ultérieurement par de nombreux autres commentateurs découvreur de l’œuvre latine de l’écrivain proto-roumain Martin de Bracara (VI-e siècle apr.J.Chr.) l’un des premiers adeptes de l’idée littéraire nommée „protocronisme” (à partir de 1977) auteur d’une quarantaine de livres, éditions et synthèses de différents domaines; près de deux cents études d’histoire littéraire et histoire des civilisations, une activité préminente comme journaliste, pendant une trentaine

d'années, concrétisée dans plus de 2.500 titres; une quarantaine de livres d'un aspect encyclopedique Ses études d'histoire de la culture furent publiées dans plusieurs langues étrangères (français, anglais, allemand, russe, espagnol et chinois); des études sont parues à Madrid, Montréal, Vienne, Paris, Milan, aussi bien avant 1989, qu'après cette date L'œuvre publiée n'est que la partie visible d'un immense chantier, l'écrivain semblant reproduire la destinée de l'étrange encyclopédiste du XIX-e roumain B. P. Hasdeu, personnalité prééminente et prophétique d'une sorte de courant scientifique autochtone roumain Une note prophétique et une énigme s'installent dès 2004 dans cette œuvre qui, aux dires de l'auteur, comprendra bientôt plusieurs autres livres au puissant caractère prophétique et „réactionnaire“ Présence extrêmement active, du point de vue culturel au sein de l'Eglise orthodoxe roumaine, depuis une vingtaine d'années. Il a ainsi connu de près et travaillé avec de grands hiérarques et érudits du moment Il est, depuis juillet 2004, docteur honoris causa ès sciences humanistes et sociales appliquées de l'Université Francophone Internationale de Bruxelles. Récemment, on lui a décerné La Croix de Saint Antoine du Désert, grande distinction de l'Eglise Copte-Orthodoxe d'Alexandrie (Egypte) et on a été élu „Accademico“ au Centre Culturelle Copto-Ortodosso – Venezia (2004) Auteur des livres de grand prestige culturel et ecclésiastique: „**Apocalypsis cum figuris**“ (2003); „**Radiographie de l'esprit créole. Le cas de Miron Radu Paraschivescu**“ (2004); „**Le Modèle de Grand Homme**“ (2004); „**La mémoire comme un concert baroque**“ (1-er volume, „**Histoires réelles et imaginaires du Pays-de-Nulle-Part**“; II ème volume „**Offrande presque sans voix**“) (2004); „**Le Temps des Seniors**“ (2005); „**L'Archetype des Moines Scythes**“ (2005) président de l'Association Roumaine pour le Patrimoine, de l'Association „Des Bibliothèques pour les Villages“ et de la „Société des Écrivains Chrétiens“ de Roumanie.

Artur Silvestri (b. 1953) writer, historian of civilizations, cultural promoter of a rich activity Doctor in Medieval literature at the „Trinity Bible Research Center“ University of Madras, India Doctor honoris causa at „Institut d'Estudis medievals de Catalunya“ – Barcelona In the last 10 years he has specialized in economic analysis since 2004, Docteur es sciences appliquées at Université Francophone Internationale – Bruxelles rich activity of literary historian and editor discoverer and publisher of „The Diary of Pius Servien“ (1984) initiator, together with dr. Nestor Vornicescu, of the debate on the proto-Romanian literary age original studied and editions related to the „straRomanian“ age, with conclusions that later on were adopted by a large number of other commentators in the field discoverer of the Latin writings of the proto-Romanian writer Martin de Bracara (VI before Christ) and of the Byzantine author Ioanucu (XIV century), ruler of Dobrogea one of the first persons to adopt the idea of „protocronism“ (after 1977), which he did not take back even today author of tens of research papers on Romanian literary history, published in English, French, German, Russian, Spanish and Chinese author of over 200 research studies on topics related to Romanian literary history, of over 40 books and 2500 articles on cultural topics chairman of the *Romanian Association for Patrimony* Founder of the *Association of Christian Writers in Romania* (2005) Author of

some books of high cultural and religious prestige: **„Radiography of the Creole Spirit“** (2004), **„The model of the Great Man“** (2004), **„Memory as a baroque concert IInd volume – Speechless sacrifice“** (2004), **„The Time of Seniors“** (2005), **„L’Archetype des Moines Scythes“** (2005) he has recently been awarded „La Croix de Saint Antoine du Désert“, the great distinction of the Copto Orthodox Church in Alexandria (Egypt) and was elected „accademico“ at Centro Culturale Copto – Ortodosso in Venice (Italy) since 2004, „Doctor of Divinity“ (D.D.) at „St. Ephrem’s Institute“, in Puerto Rico.

Artur Silvestri (geb. 1953) Schriftsteller, Kulturhistoriker, Kulturarranger mit enzyklopedischer Tätigkeit Doktor in Mittelaltersliteratur bei „Trinity Bible Research Center“ – University of Madras, India Doctor honoris causa an „Institut d’Estudis medievals de Catalunya“ – Barcelona spezialisiert, im letzten Jahrzehnt, in Wirtschaftsanalyse seit 2004, „Docteur es sciences appliquées“ an Université Francophone Internationale – Bruxelles seine Aktivität als Kulturhistoriker und Herausgeber ist reich Entdecker und Herausgeber des „Tagebuches“ von Pius Servien (1984) Urheber, zusammen mit Akad. Dr. Nestor Voronicescu der Debatte betreffend die proto-rumänische Litararepoche Originalstudien und Ausgaben über die „urrumänische Epoche“, mit Schlussfolgerungen die nachher von zahlreichen anderen Kommentatoren übernommen worden sind Entdecker des lateinischen Werks des proto-rumänischen Schriftstellers Martin de Bracara (VI. Jahrhunder n.Ch.) und des byzantinischen Autors Ioancu (XIV. Jahrhunder), Despot von Dobrogea einer der ersten Anhänger der Literaridee von „Protochronismus“ (nach 1977), die er auch heute nicht widerrufen hat Autor von dutzenden Forschungen der rumänischen Literaturgeschichte, die in Englisch, Französisch, Deutsch, Russisch, Spanisch und Chinesisch erschienen sind Autor von über 200 Studien betreffend Themen der rumänischen Literaturgeschichte, von über 40 Büchern und 2500 Artikeln auf Kulturthemen Vorsitzender des Rumänischen Vereins für das Kulturerbe (Asociația Română pentru Patrimoniul) Gründer des Christlichen Schriftstellervereins aus Rumänien (Asociația Scriitorilor Creștini din România) (2005) Autor von Büchern von großem Kultur – und kirchlichen Ansehen: **„Radiographie der kreolen Seele“** (2004), **„Modell der Großen Mensch“** (2004), **„Memorie als ein Barockkonzert Band.II – Opfersage ohne Sprache“** (2004), **„Zeit der Ältern“** (2005), **„L’Archetype des Moines Scythes“** (2005) vor kurzem wurde ihm „La Croix de Saint Antoine du Désert“ erteilt, die große auszeichnung der Koptisch-Orthodoxen Kirche aus Alexandrien (Ägypten), und wurde zum „accademico“ and dem Centro Culturale Copto-Ortodosse aus Venedig (Italien) wiedergewählt seit 2004 „Doctor of Divinity“ (D.D.) an dem „St. Ephrem’s Institute“ in Puerto Rico.

Artur Silvestri (n. 1953) escritor, historiador de las civilizaciones, promotor cultural de actividad enciclopédica Doctor en literatura medieval a „Trinity Bible Research Center“- University of Madras, India Doctor honoris causa al „Institut d’Estudis Medievals de Catalunya“ – Barcelona Especializado, en el último decenio, en análisis económica desde 2004, Docteur es sciences appliquées la Université Francophone Internationale – Bruxelles su actividad de

historiador literario y editor es rica descubridor y editor del „Diario“ de Pius Servien (1984) iniciador, al lado del académico doctor Nestor Vornicescu, del debate sobre la época literaria proto-romana estudios originales y ediciones sobre la „época anterumana“ descubridor de la obra latina del escritor proto-romano Martin de Bracara (siglo VI d.H.) y del autor bizantino Ioanuc (sec.XIV), déspota de Dobrogea uno de los primeros adeptos de la idea literaria llamada „protocronism“ (después 1977) autor de docenas de indagaciones de historia literaria rumana que aparecieron en inglés, francés, alemán, ruso, español, y chino autor de más que 200 estudios con temas de historia literaria rumana, más que 40 libros y 2500 artículos con temas culturales presidente de la *Asociación Rumana Para El Patrimonio* Fundador de la *Asociación de los Escritores Cristianos de Rumania* (2005) Autor de unos libros de gran prestigio cultural y eclesiástico: „Modelul Omului Mare“ – „**El model del Gran Hombre**“ (2004), „Memoria ca un concert baroc vol II – Ofrandă aproape fără grai“ – „**Memoria como concierto barroco**“ (2004), „Vremea Seniorilor“ – „**El tiempo de los Señores**“ (2005), „**L'Archetype des Moines Scythes**“ (2005) Reciente, le han conferido „*La Croix de Saint Antoine du Désert*“, la gran distinción de la iglesia Copto – Ortodoxa de Alexandria (Egipto) y ha sido elegido „academico“ en el Centro Culturale Copto – Ortodosso de Venetia (Italia) Desde 2004, „*Doctor of Divinity*“ (D.D.) en el „St. Ephrem's Institute“, en Puerto Rico.

Artur Silvestri (nato in 1953) scrittore, storico dalla civilizzazione, promotore culturale con attività enciclopedica Dottore Honoris causa all'Istituto di Studi Medioevale di Catalunya – Barcelona Nel ultimo decennio è stato specializzato in analisi economici da 2004, Dottore nelle scienze applicati a Università Francofone Internazionale – Bruxelles sua attività come storico letterario e editore è molto abbondante scopritore e editore del „Diario“ di Pius Servien (1984) iniziatore, in sieme con accademico dottore Nestor Vornicescu, dalla dibattito con riferire a epoca proto – romena studi originale anche edizione che fa riferimento a „epoca protoromana“ scopritore della opera latina di scrittore proto – romeno Martin di Bracara (sècolo VI dopo Cristo) anche del autore bizantino Ioanuc (sècolo XIV), déspota di Dobrogea uno dei primi addetti d'idea letteraria denominata „protocronismo“ (dopo 1977) autore a molti decine di ricerche di storia letteraria romena tradotti in inglese, francese, tedesca, russa e cinese autore a oltre 200 studi su teme di storia letteraria romena, anche 40 libri e 2500 articoli su teme culturale presidente di *Associazione Romana per il Patrimonio* Fondatore dall *Associazione dei Scrittori Cristiani di Romania* (2005) Autore di libri di grande prestigio culturale e ecclesiastico: „**Memoria come un concerto barocco volume II – Oblazione quasi senza voce**“ (2004), „**Il tempo dei Signori**“ (2005), „**Archetipo dei monaci Sciti**“ (2005) Recente ha ricevuto la più grande distinzione dalla Chiesa Copto Ortodosso di Alexandria (Egipt) – „*La croix de Saint Antoine du Désert*“ anche è stato scelto „accademico“ del Centro Culturale Copto – Ortodosso di Venezia (Italia) Da 2004, „*Doctor of Divinity*“ (D.D.) a St. Ephrem's Istituto“, di Puerto Rico.